

Uudenmaan liitto
Nylands förbund

SIIVET JA JUURET

Laajan metropolialueen tulevaisuustarkastelu

Uudenmaan liiton julkaisu
C 69 - 2013

MILTÄ NÄYTTÄÄ
VUONNA 2040?

Uudenmaan liiton julkaisu C 69 - 2013

Siivet ja juuret

Laajan metropolialueen tulevaisuustarkastelu

Yhteistyössä:

Uudenmaan liiton julkaisu C 69 - 2013

ISBN 978-952-448-356-8

ISSN 1236-388X (pdf)

Ulkoasu ja kuvitus: Milla Aalto
Valokuvat: Tuula Palaste-Eerola

Verkkojulkaisu
Helsinki 2013

Uudenmaan liitto | Nylands förbund

Esterinportti 2 B | 00240 Helsinki
Estersporten 2 B | 00240 Helsingfors | Finland
puh. | tfn (09) 4767 411
toimisto@uudenmaanliitto.fi | www.uudenmaanliitto.fi

Sisällys

Alkusanat	7
1 Suositukset	8
1.1 Yhteisiksi kehittämisteemoiksi	8
1.2 Yhteiseksi tulevaisuustyön työvälineeksi	8
1.3 Yhteiseksi tulevaisuustyön työtavaksi	8
1.4 Yhteisiksi ohjelmiksi ja projekteiksi	10
2 Toteutus ja tulokset	12
2.1 Lähtökohdat	12
2.2 Tavoitteet	12
2.3 Työskentelymenetelmien valinta	15
2.4 Teemojen etsintä ja valinta	15
2.5 Työpajojen valmistelu	16
2.6 Työpajojen toteuttaminen	16
2.7 Työskentely sivustolla	18
2.8 Työpajojen ja sivustotyöskentelyn tulokset	18
3 Johtopäätöksiä ja huomioita	25
Liitteet	26
1. Tulevaisuustarkastelun teemakohtaiset taulut	
2. Yhteiset ohjelmat ja hankkeet teemoittain	
3. Yhteiset ohjelmat ja hankkeet toimenpiteittäin	
4. Kertomus verkkosivuston ja joukkoistamisen opeista Tulevaisuustarkastelussa	

Kuvailulehti

Julkaisun nimi

Siivet ja juuret - Laajan metropolialueen tulevaisuustarkastelu

Julkaisija

Uudenmaan liitto

Raportin laatija

Lauri Kuukasjärvi, Ilona Mansikka ja Maija Toukola

Julkaisusarjan nimi ja sarjanumero

Uudenmaan liiton julkaisuja C 69 - 2013

Julkaisu-aika

2013

ISBN

978-952-448-356-8 (pdf)

ISSN

1236-388X

Kieli

suomi

Sivuja

46

Tiivistelmä

Uudenmaan, Hämeen ja Päijät-Hämeen liitot toteuttivat syksyn 2012 aikana laajan metropolialueen tulevaisuustarkastelun Siivet ja juuret. Työssä koottiin Etelä-Suomen maakuntien yhteiset kehittämisteemat ja toimenpide-ehdotukset lähes kahden miljoonan asukkaan alueelle.

Laissa määrätyn yhteistoiminta-alueen tulevaisuustarkastelu oli ensimmäinen laatuaan, mutta myös vuorovaikutusta tehtiin uusin keinoin. Mielikuvamenetelmällä toteutettuihin työpajoihin osallistui noin 700 alueen päättäjää ja asiantuntijaa. Avointa vuorovaikutusta rakennettiin verkkosivustolla, jossa kerrottiin työn etenemisestä, esiteltiin työpajoissa tuotettuja materiaaleja, kommentoitiin ja äänestettiin. Käyntejä sivustolle kertyi neljän kuukauden aikana noin 12 000. Keskustelua syntyi myös joukkoistamistehtävässä, jossa suljettu ryhmä työsti liikenteeseen liittyviä kysymyksiä verkossa.

Tulevaisuustarkastelussa laajan metropolialueen yhteisiksi kehittämisteemoiksi nousivat Kestävä arki ja Kansainvälinen kilpailukyky. Suunnittelun avuksi suositellaan jatkossakin hyväksi havaittuja vuorovaikutusmenetelmiä sekä yhteistä sivustoa. Yhteisten ohjelmien ja projektien teemoiksi ehdotetaan seuraavia: Luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen, Kestävä elämäntapa eri aluevyöhykkeillä, Sujuvat ja älykkäät matka- ja kuljetusketjut, Cleantech-klusterin liiketoimintaohjelma sekä Venäjän osaamisen ja liiketoiminnan ohjelma.

Tulevaisuustarkastelua taustoittivat Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa toteutettu työ Uudenmaan Skenaariot 2040 –selvitys sekä alueen muut ennakointi- ja tavoiteaineistot. Tulevaisuuskuvia tarkennetaan alueittain muun muassa maakuntasuunnitelmien muodossa.

Avainsanat (asiasanat)

Laaja metropolialue, tulevaisuustarkastelu, yhteistoiminta-alue, vuorovaikutus, joukkoistaminen, mielikuvamenetelmä

Huomautuksia

Julkaisusta löytyy pdf-versio kotisivuiltamme www.uudenmaanliitto.fi/julkaisut.

Presentationsblad

Publikation

Rötter och vingar - En framtidsgranskning för det stora metropolområdet

Författare

Nylands förbund

Rapporten är utarbetad av

Lauri Kuukasjärvi, Ilona Mansikka och Maija Toukola

Seriens namn och nummer

Uudenmaan liiton julkaisuja C 69 - 2013

Utgivningsdatum

2013

ISBN

978-952-448-356-8 (pdf)

ISSN

1236-388X

Språk

finska

Sidor

46

Sammanfattning

Nylands, Päijänne-Tavastlands och Tavastlands förbund genomförde hösten 2012 en framtidsgranskning som omfattade hela metropolområdet och gick under namnet Rötter och vingar. Tanken med arbetet var att fånga upp gemensamma utvecklingsteman och åtgärdsförslag för landskapen i Södra Finland med sina sammanlagt nästan två miljoner invånare.

Den i lagen angivna samarbetsskyldigheten i samarbetsområdet resulterade i en framtidsgranskning som var den första i sitt slag. Också formerna för växelverkan var nya. Cirka 700 beslutsfattare och experter från området deltog i workshopar som genomfördes bl.a. med hjälp av associativa bildkort. Processen hölls öppen och interaktiv genom lanseringen av en webbplats där man informerade om arbetet och presenterade material som tagits fram i workshopar samt gav möjlighet att kommentera och rösta. Cirka 12 000 personer besökte webbplatsen under en tidsperiod på fyra månader. Crowdsourcing (samtänk) väckte också mycket diskussion. Den gick ut på att en sluten grupp tillsammans bearbetade trafikrelaterade frågor på webben.

Som gemensamma utvecklingsteman för det omfattande metropolområdet lyfte framtidsgranskningen fram Hållbar vardag och Internationell konkurrenskraft. Välfungerande samarbetsformer och en gemensam webbplats är någonting man vill utnyttja även framöver vid sidan om planeringen. Följande teman har föreslagits som teman för gemensamma program och projekt: Ett hållbart utnyttjande av naturresurser, Ett hållbart levnadssätt i regionala zoner, Välfungerande och intelligenta rese- och transportkedjor, Affärsverksamhetsplan för Cleantech-kluster samt Ett kompetens- och affärsprogram för Ryssland.

Bakgrunden till framtidsgranskningen utgjordes av utredningen Scenarier för Nyland 2040 som har genomförts i samarbete med Nylands NTM-central samt av det övriga prognos- och målmaterialet som tagits fram för området. Framtidsvisionerna preciseras områdesvis bl.a. i form av landskapsöversikter.

Nyckelord (ämnesord)

Stora metropolområdet, framtidsgranskning, samarbetsområdet, växelverkan, associativa bildkortet

Övriga uppgifter

Publikationen finns i pdf-version på vår webbplats www.uudenmaanliitto.fi/julkaisut.

Outline description of publication

Title

Roots and wings - An extensive future analysis for the metropolis area

Author

Uusimaa Regional Council

Report Written by

Lauri Kuukasjärvi, Ilona Mansikka and Maija Toukola

Title of series and publication no.

Uudenmaan liiton julkaisuja C 69 - 2013

Date of publication

2013

ISBN

978-952-448-356-8 (pdf)

ISSN

1236-388X

Language of publication

Finnish

No. of pages

46

Abstract

The Regional Councils of Uusimaa, Häme and Päijät-Häme carried out in autumn 2012 an extensive future analysis Roots and wings for the metropolis area. The aim of the analysis was to bring together joint development initiatives and action plans for the three counties in Southern Finland, which together cover a region with nearly two million inhabitants.

The future analysis for the legally defined co-operation area was the first of its kind, and even interaction was carried out in a new manner. Approximately 700 decision-makers and experts from the region participated in workshops where for example associative picture cards were used as a tool. Open interaction was encouraged through a website with information on the work itself and the material produced in workshops and where visitors had an opportunity to comment on the content or cast a vote. During a period of four months, approximately 12 000 people visited the website. Crowdsourcing was also a process that generated a lot of discussion. A pre-defined group of people tried to come up with solutions to different traffic-related issues online.

In the analysis, Sustainable everyday life and International competitiveness were picked up as joint development initiatives for the wide metropolis area. Good interactive methods and a joint website will be used even in the future together with traditional planning. The following are suggested as themes for joint programs and projects in the future: A sustainable use of natural resources, A sustainable way of living in different regional zones, Functioning and intelligent travel and transport chains, A business plan for Cleantech Cluster and A competence and business plan for Russia.

The report Uusimaa Scenarios 2040 was carried out in co-operation with Centre for Economic Development, Transport and the Environment for Uusimaa. It served as a background paper for the future analysis together with other prognoses and prescriptions produced for the region. Future visions are specified regionally in regional schemes.

Keywords (topic words)

Metropolis area, future analysis, co-operation area, interaction, crowdsourcing, associative picture cards

Remarks

This publication can be found as an online PDF-version on www.uudenmaanliitto.fi/julkaisut

Alkusanat

Etelä-Suomen tulevaisuustarkastelu, joka työn alkuvaiheessa sai nimen Siivet ja Juuret, on toteutettu osallistavilla menetelmillä kolmen maakunnan yhteistyönä. Tehtävä koordinointiin Uudenmaan liitossa. Hämeen ja Päijät-Hämeen liitot ovat myös osallistuneet aktiivisesti sekä työn suunnitteluun että toteuttamiseen.

Erinomaisena pohjana tulevaisuustarkastelulle toimi vuoden 2012 alkupuolella toteutettu Uudenmaan skenaariot 2040 -työskentely, jossa Uudenmaan ELY-keskuksen johdolla rakennettiin laajalle metropolialueelle tulevaisuuden skenaarioita sekä tunnistettiin skenaarioista riippumattomat tekijät, jotka tulevaisuuden suunnittelussa on otettava joka tapauksessa huomioon.

Tulevaisuustarkastelun lähtökohtana oli etsiä yhteistoiminta-alueen eli kolmen maakunnan yhteisiä kehittämistavoitteita ja toimenpiteitä. Kaiken kaikkiaan työpajoihin osallistui noin 350 henkilöä maakuntien tulevaisuutta rakentavista organisaatioista. Saman verran osallistujia oli myös työskentelyn loppuvaiheessa kun visioita esiteltiin maakuntavaltuustojen jäsenille.

Tärkeän ulottuvuuden työhön toi internetissä tehty työskentely, joka tapahtui tarkastelua varten perustetulla sivustolla www.etelasuomentulevaisuus.net. Sivustolla levitettiin tietoa työn etenemisestä ja aineistoista, esiteltiin työssä tuotettua materiaalia sekä keskusteltiin ja äänestettiin niin julkisesti kuin rajatuissa joukkoistamistehtävissä.

Sivusto ja sen käyttö suunniteltiin huolellisesti, pyrkimyksenä yksinkertainen rakenne, lyhyet artikkelit ja vaivaton mahdollisuus osallistumiseen. Sivulla oli syyskuun ja joulukuun välisenä aikana noin 12.000 käyntiä. Määrä oli reilusti yli odotusten ja kertoo sivuston kiinnostavuudesta. Kommentteja tuli vähemmän, noin sata, joka kertonee että aktiivisesti osallistumaan houkuttelevaa keskustelua ei kuitenkaan saatu sivustolle luotua.

Verkossa tapahtunut interaktiivinen työskentely oli silti kaiken kaikkiaan kiinnostava, rohkaiseva kokemus, joka kertoi että verkkofoorumi on käyttökelpoinen väline myös maakuntien tasolla tapahtuvassa suunnittelussa.

Raportti sisältää kuvauksen tulevaisuustarkastelun toteuttamisesta ja tuloksista. Sen alussa on esitelty suositukset Etelä-Suomen yhteistoiminta-aluetta varten. Suositukset sisältävät:

1. Yhteiset kehittämisteemat ohjaamaan maakuntien suunnittelua ja kehittämistä
2. Yhteiset työvälineet ja työskentelytavat tulevaisuustyötä varten jatkossa
3. Yhteiset ohjelmat ja projektit tulevaisuuden rakentamista varten.

Tulevaisuustarkastelu on ollut innostava työrupeama. On ollut hauska olla mukana prosessissa, joka kiinnostaa niin asiantuntijoita kuin päätöksentekijöitäkin. Kiitokset kaikille. "Tulevaisuutta ei voi tietää, se täytyy tehdä".

Lauri Kuukasjärvi, Lahdessa 28.1.2013

1 Suositukset

1. Etelä-Suomen yhteistoiminta-alueen maakunnat valitsevat **yhteiset kehittämisteemat**, jotka ohjaavat maakunnan suunnittelua ja kehittämistä.
2. Yhteistoiminta-alueen ja maakuntien tulevaisuustyöskentelyä varten maakunnat päättävät **yhteisten työvälineiden ja yhteisen työskentelytavan** käyttöön ottamisesta.
3. Valtuustokauden 2013 – 2016 aikana maakunnat käynnistävät ja toteuttavat 3 – 5 tulevaisuuteen suuntautuvaa ja tulevaisuutta rakentavaa **yhteistä ohjelmaa tai projektia**.

1.1 Yhteisiksi kehittämisteemoiksi

– Valitaan *Kestävä arki* ja *Kansainvälinen kilpailukyky*

Ensimmäinen kehittämisteema ”Kestävä arki” on lähtökohdiltaan asukkaan, kuntalaisen, yksilön ja perheen näkökulma, joka nostaa tarkasteluun elämäntapojen ja arvojen muutokset ja haasteet tänään ja tulevaisuudessa. Se myös kokoaa yhteen tulevaisuustarkastelun monen eri teeman käsitelyssä nousseet mm. kestävyys, hyvinvointiin, ympäristöön, energiaan, liikkumiseen, saavutettavuuteen, asumiseen, elinkeinoihin ja palveluihin liittyvät ulottuvuudet, haasteet ja mahdollisuudet.

Toinen kehittämisteema ”Kansainvälinen kilpailukyky” korostaa, että kaiken kehittämisen edellytyksenä on vetovoimaisuus kansainvälisillä markkinoilla. Yhä useammassa tapauksessa keskeistä on juuri kansainvälinen kilpailukyky, jonka parantamisesta ja ylläpitämisestä myös maakunnan liittojen on huolehdittava kaikilla toimenpiteillä, jotka niillä on käytettävissään. Kilpailukyky pitää sisällään paitsi elinkeinoelämän edellytyksien tukemisen, myös alueen tarjoamat hyvän elämän edellytykset mm. kohtuuhintaisen asumisen, työpaikkatarjonnan ja hyvän elinympäristön muodossa.

1.2 Yhteiseksi tulevaisuustyön työvälineeksi

– Valitaan *www.etelasuomentulevaisuus.net*

Yhteinen sivusto on menestyksellisesti ollut Siivet ja juuret –tulevaisuustarkastelun käytössä syksyn 2012 ajan. Se on toiminut tiedonvälitys- ja vuorovaikutuspaikkana koko tulevaisuustarkastelulle, sivustolla on käyty teemakohtaista keskustelua ja työskentelyä ja siellä on toteutettu ”Liikkuminen 2040” –teemalla kulkenut joukkoistamispilotti.

Sivusto on lyhyessä ajassa tavoittanut suuren määrän kävijöitä. Päivittäisten käyntien määrä on vaihdellut viidenkymmen ja viidensadan välillä.

Käyntien kokonaismäärä syyskuun ja joulukuun välisenä aikana oli noin 12 000.

www.etelasuomentulevaisuus.net on osoittanut, että sivusto voi olla hyvä työskentelyalusta, kun halutaan suuri joukko ihmisiä seuraamaan ja kommentoimaan esimerkiksi suunnitelmien laatimista, tarkentamista ja arviointia. Sivusto on myös kiinnostava ja hyvin saavutettava paikka kertoa laajan metropolialueen ajankohtaisesta yhteistyöstä. Huolellisesti suunniteltuna ja tarkasti johdettuna sivusto on toimiva alusta osallistavien menettelyjen käyttämiseen esimerkiksi suunnitelmien ja ohjelmien laatimisessa tai päivittämisessä.

Sivuston menestyksellinen käyttö ei kuitenkaan ole automaattista. Onnistuminen edellyttää huolellista suunnittelua ja tarkkaa moderointia. Yleisön löytäminen vaatii aikaa, samoin paikan löytäminen sosiaalisen median verkostossa. Sivustoa täytyy ”huoltaa” kaiken aikaa, siellä tapahtuvaa vuorovaikutusta täytyy seurata ja aktivoida. Keskustelua täytyy myös ohjata aktiivisesti kun halutaan palautetta ja tuloksia tiettyyn tehtävään tai kyselyyn.

Kävijöiden jo hyvin löytämää yhteistä sivustoa suositellaan alustaksi maakuntien yhteistyölle myös jatkossa. Sivusto voi toimia maakuntien yhteisten projektien ja ajankohtaisen yhteistyötiedon levittämiseen alustana. Sivustolla voi olla yleisölle avoimia osioita sekä myös suljettuja, projektitiimin sisäisiä osuuksia.

1.3 Yhteiseksi tulevaisuustyön työtavaksi

– Suositellaan joukkoistamista

Joukkoistamisella tarkoitetaan menettelyä, jossa jokin aihe tai tehtävä annetaan ulkopuolisten osallisten eli laajan yleisön tai tarkemmin määritellyn joukon käsiteltäväksi. Tehtävän suorittajia ei ole tarkasti määritetty, mutta itse tehtävä, tavoitteet, aikataulu ja voimavarat on määritetty projektityöskentelyn ohjeiden mukaisesti.

Tulevaisuustarkastelun aikana toteutettiin sivustolla mm. ”Liikkuminen 2040” –pilotti. Viiden eri kohderyhmän edustajia rohkaistiin vastaamaan sivustolla olevaan suljettuun kyselyyn. Ryhmien rekrytointi kyselyyn tehtiin osallistumalla kunkin ryhmän kokoukseen, esittelemällä tulevaisuustarkastelun pääpiirteet ja antamalla neuvoja kyselyyn osallistumiseen.

koille erilaisin menetelmin toteutettuna. Sivustoa käytettiin työpajojen valmistelussa ja niiden raportoinnissa. Lisäksi sivustolla mm. pyydettiin valitsemaan kärkiä työpajojen ja sivuston kautta muodostetuista visioista ja tulevaisuuspoluista.

1.4 Yhteisiksi ohjelmiksi ja projekteiksi

– Suositellaan 3–5 yhteistä tulevaisuuteen suuntautuvaa ja tulevaisuutta rakentavaa ohjelmaa tai projektia

Yhteiseen työhön osallistui tuhansia ihmisiä maakuntaliitoista, kunnista, yrityksistä, valtiolta, kansalaisjärjestöistä, elinkeinoelämästä, yksityisiä kansalaisia, oppilaitoksista, tiedemaailmasta, jne.

Vuosien 2013–2014 aikana:

- Sovitaan ohjelmasta vastaava maakunnan liitto
- Kootaan ohjelmasta kiinnostuneet yhteistyökumppanit ja verkostot
- Suunnitellaan ohjelmaa toteuttavia hankkeita ja hankitaan niille rahoitus
- Sisällytetään tarkennetut ohjelmat makun- taohjelmiin ja niiden toteuttamissuunnitelmiin.
- Kannustetaan, tuetaan ja ideoidaan ohjelmien laajaa toteutumista avoimella tiedotamisella, vuorovaikutuksella ja yhteistyön verkostoja aktivoimalla.

Vuosien 2014–2020 aikana:

- Toteutetaan ohjelmia maakuntien ja toimijoiden yhteisin hankkein sekä yhtenevin toimenpitein
- Työstetään hankkeita ja toimenpiteitä avoimesti ja laajassa vuorovaikutuksessa alueen toimijoiden kanssa
- Seurataan ja ohjelmien toteutumista ja suunnataan laajan metropolialueen toimia strategisesti tärkeisiin yhteisiin toimiin

Yhteisiksi ohjelmiksi ja projekteiksi ehdotetaan seuraavia:

Luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen

Energia sekä muut luonnonvarat (metsät, pellot, vedet, kiviaines) eivät aina sijaitse samassa maakunnassa kuin missä niitä käytetään. Sen vuoksi luonnonvaroja ja niiden käyttöä tulisi tarkastella suurempina kokonaisuuksina koko laajan metropolialueen puitteissa. Lisäksi on tarpeellista tarkastella, tunnistaa ja kehittää luonnonvarojen ja raaka-aineiden logistisia ketjuja, esimerkiksi puuhakkeen osalta.

Luonnonvaroihin liittyvät yhteiset tavoitteet sekä osahankkeet on tarpeen tunnistaa ja sen jälkeen sopia yhteisistä selvitys- ja kartoitustöistä mm. bioenergiavarojen, metsävarojen ja turpeen osalta. Hyvänä esimerkkinä on kolmen maakunnan yhteistyönä hankkeistettu Vedet -projekti.

Kestävä elämäntapa eri aluevyöhykkeillä

Kaupunkien ja maaseudun välistä, kestävyteen liittyvää keskustelua käydään useimmiten perinteisesti toisaalta – toisaalta asetelmista. Tyypillisiä keskustelun aiheita ovat rakentamisen tiheys, maaseutukuntien ja kehyskuntien asukasmäärän kasvu ja siitä seuraava liikenteen lisääntyminen, uuden rakentamisen keskittäminen, yhdyskuntarakenteen tiivistäminen ja hajakentämisen hillitseminen.

Maaseudun näkökulmasta kestävään elämäntapaan ja elinympäristöön liittyvät esimerkiksi kysymykset lähiruuan tuotannon ja suosion lisääntymisestä, paikallisesta, pienimuotoisesta energian tuotannosta ja etätyön mahdollistavista tietoliikenneyhteyksistä.

Kysymys kestävästä elämäntavoista erityyppisissä asuinympäristöissä on paitsi aluesidonnainen, myös mentaalinen ja voimakkaasti ihmisten mielikuviin liittyvä. Laaja ja monipuolinen metropolialue tarjoaa mahdollisuuden etsiä ratkaisuja ajankohtaiseen ja koko valtakuntaa koskevaan haasteeseen – kuinka kehittää erilaisia ympäristöjä, kaupunkia ja maaseutua kestävä elämäntapaa tukevaksi?

Asukastiheyden perusteella laadituissa kartoissa Etelä-Suomen yhteistoiminta-alue näyttää lähes kokonaisuudessaan kaupunkina, kaupunkiseutuina tai kaupunkien läheisenä maaseutuna. Se olisi erinomainen alue toteuttaa kestävä elämäntavan pilotti, jossa tavoitteena on saavuttaa win-win -tilanne kaupunkiseutujen ja ympäröivän maaseudun kesken.

Ohjelmassa voitaisiin toteuttaa esimerkiksi tulevaisuustarkastelussa ideoituja toimenpiteitä: kestävä elämäntavan kriteereiden määrittelyä erityyppisillä aluevyöhykkeillä, kestävä elämäntavan visioita, keinoja ja mittareita; hiilijalanjälkilaskureita asuinpaikan valinnan tukena; alueellisia viherstrategioita, hiilivapaita pilottialueita ja älykästä lähilogistiikkaa.

Sujuvat ja älykkäät matka- ja kuljetusketjut

Saavutettavuus on tärkeä kilpailutekijä ja merkittävä tekijä myös kestävässä kasvun ja sujuvan arjen kannalta. Tavoitteena on rakentaa resurssitehokas, koko laajan metropolialueen kattava järjestelmä tarvaroiden, ihmisten ja tiedon vaivatonta siirtymistä varten sekä luoda infrastruktuuria ihmisten ja organisaatioiden vuorovaikutusta varten.

Ohjelmassa voitaisiin kehittää eteenpäin esimerkiksi tulevaisuustarkastelussa ideoituja toimenpiteitä kuten yhtenäistä joukkoliikenteen lippujärjestelmää, älykästä koko laajan metropolialueen kattavaa liikkumisjärjestelmää ja etätönn mahdollistavia tietoliikenneyhteyksiä.

Cleantech -klusterin liiketoimintaohjelma

Cleantech tarkoittaa tuotteita, palveluita, prosesseja ja teknologioita, jotka ehkäisevät tai vähentävät liiketoiminnan negatiivisia ympäristövaikutuksia ja parantavat perinteisen teollisuuden kilpailukykyä. Viime vuosien aikana Cleantech -sektorin laajuus ja tärkeys on jatkuvasti kasvanut ja kasvun ennakoidaan jatkuvan myös tulevina vuosina. Etelä-Suomen toimijat ovat osaltaan tehneet hyvää yhteistyötä Cleantech -klusterin johtamisessa ja kehittämisessä.

Klusterin tulevan menestyksen kannalta on erittäin tärkeää että Etelä-Suomen yhteistoimintalue kokonaisuudessaan tukee ja toteuttaa Cleantech -sektorin kasvua ja menestystä.

Ohjelmassa voitaisiin toteuttaa esimerkiksi tulevaisuustarkastelun työpajoissa ideoituja toimenpiteitä kuten cleantech-alan markkina- ja pilotti-alueiden kehittämistä sekä kansallisen cleantech -klusterin suunnitelman toimenpiteitä.

Venäjän osaamisen ja liiketoiminnan ohjelma

Kolmen maakunnan yhteisen Venäjä-ohjelman tavoitteina on parantaa Venäjään liittyvää osaamista, kehittää matkailijoiden tarvitsemia palveluita sekä lisätä business to business -yhteistyötä, erityisenä kohderyhmänä nuorten "startup" -yritykset.

Ohjelmassa voitaisiin toteuttaa esimerkiksi tulevaisuustarkastelun työpajoissa esille tulleita toimenpiteitä kuten suomalais-venäläisen "yrityscaragen" toteuttaminen teknologiakeskusten, korkeakoulujen ja kaupunkien yhteistyönä; venäläisten asiantuntijoiden käyttö suomalaisten kehittämisen ja pohjoisen ulottuvuuden mahdollisuuksien hyödyntäminen suomalais-venäläisellä yhteistyöllä; kansainvälisten osaajien asettumisen helpottaminen sekä kielitaidon ja kulttuurin tuntemuksen systemaattinen ja pitkäjänteinen parantaminen.

Ohjelma vaatii huolellista suunnittelua, jonka alkuvaiheessa tehdään rajaukset mm. toimialojen ja toimintamuotojen osalta, sovitaan työnjaosta toimijoiden kesken Suomessa ja asetetaan yhteiset tavoitteet yhteistyökumppaneiden kanssa.

2 Toteutus ja tulokset

2.1 Lähtökohdat

Etelä-Suomen yhteistoiminta-alue käsittää Uudenmaan, Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen maakunnat. Tammikuussa 2012 yhteistoiminta-alueen johtoryhmä päätti luoda tulevaisuutta kolmen maakunnan yhteistyönä. Luotaus tehtiin nopeasti siten, että sen tulokset olisivat käytettävissä, kun maakuntien liitot aloittavat suunnitelmien ja kaa-vojen päivitykset uudella valtuustokaudella vuoden 2013 alussa.

Tulevaisuustarkastelua on ohjannut Etelä-Suomen yhteistoiminta-alueen valmisteluryhmä. Vuoden 2012 alkukuukausien aikana se määritteli tulevaisuustarkastelun päälinjaukset ja reunaehdot sekä tarvittavat resurssit. Yhteistoiminta-alueen valmisteluryhmässä ovat tulevaisuustarkastelun aikana toimineet Juha Eskelinen, Tarja Hartikainen, Olli-Pekka Hatanpää, Eija Väättäinen, Sirkku Huisko ja Ilona Mansikka Uudenmaan liitosta, Matti Lipsanen, Heikki Pusa ja Jouko Ylipaavalniemi Hämeen liitosta sekä Jaana Simola, Juha Hertsi ja Marja Koivula Päijät-Hämeen liitosta.

Koska tulevaisuuden luotaukselle oli käytettävissä vain erittäin lyhyt aika, ja tavoitteena oli koota laajasti eri näkökulmia ja unelmia tulevaisuudesta laajalla metropolialueella, päätettiin asiantuntijapainotteisen skenaario- tai ennakointityöskentelyn asemesta toteuttaa osallistava, eri maakuntien toimijoiden näkemyksiä kokoava tulevaisuustarkaste-

lu. Johtoajatuksena oli etsiä tavoitteita, teemoja ja tekijöitä, jotka ovat tärkeitä laajan metropolialueen tulevaisuuden kannalta ja yhteisiä kaikille kolmelle maakunnalle. Työ suunniteltiin seitsemän kuukauden projektiksi, joka tehtäisiin pääosin maakunnan liittojen omin voimin.

Projektin päälliköksi palkattiin Lauri Kuukasjärvi Päijät-Hämeen liitosta. Tulevaisuustarkastelua varten nimettiin työryhmä, jonka jäsenten sovitin tarpeen mukaan toimivan myös työn toteuttajina.

Työryhmässä toimivat: Matti Lipsanen, Riitta Hakulinen ja Anne Horila Hämeen liitosta ja Anne Laakso Hämeen Ammattikorkeakoulusta, Marja Koivula ja Juha Hertsi Päijät-Hämeen liitosta sekä Ilona Mansikka, Maija Toukola, Sirkku Huisko ja Milla Aalto Uudenmaan liitosta. Lisäksi työpajoissa hyödynnettiin useiden muidenkin liittojen asiantuntijoiden työpanosta sekä ulkopuolista konsulttia.

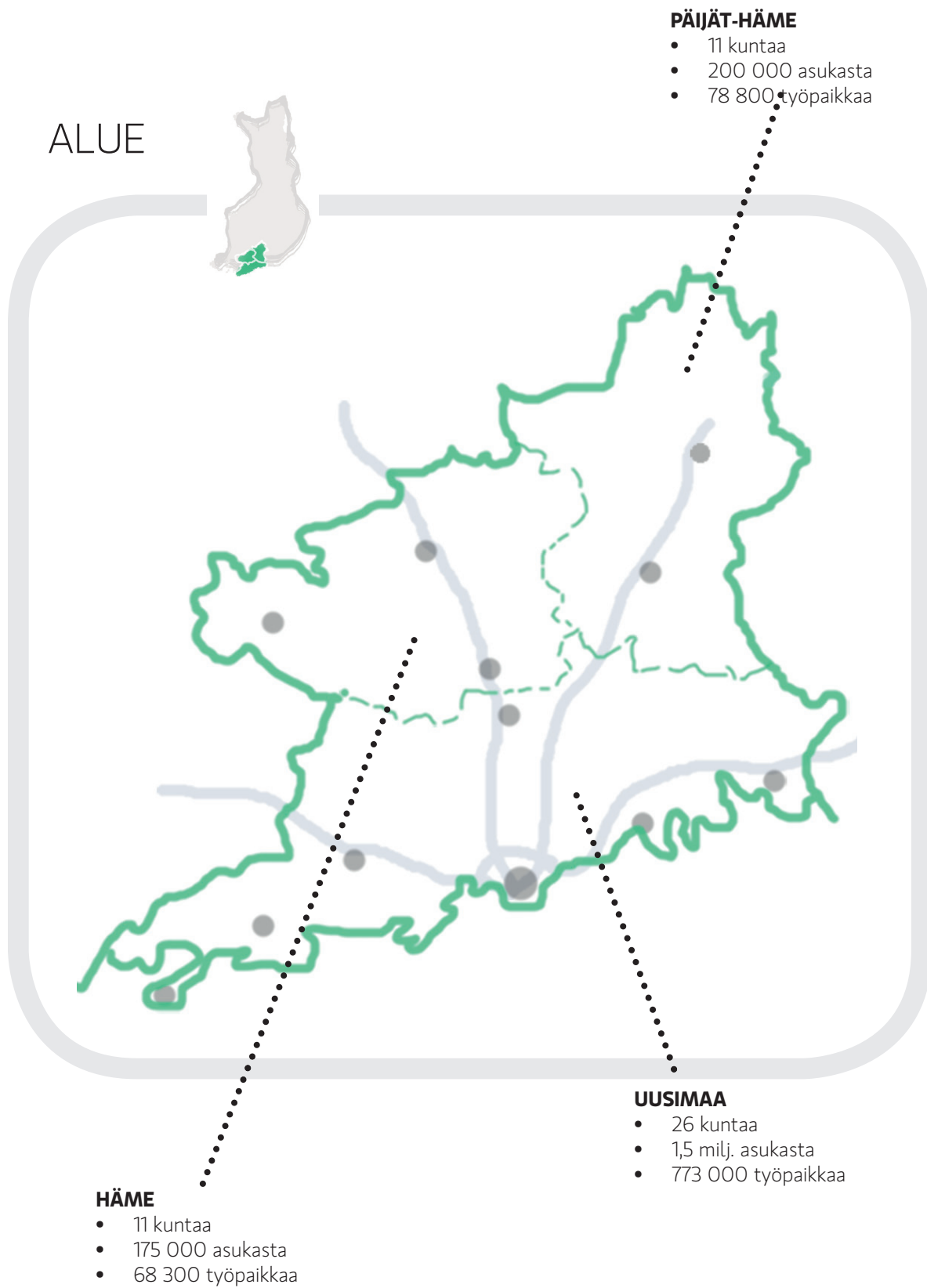
Tulevaisuustarkastelu on alusta alkaen ajateltu kolmen maakunnan yhteistyöprojektiksi. Nyt voidaan todeta, että valmisteluryhmän ja työryhmän jäsenten sekä myöhemmin mainittavien työpajojen teemojen moderaattoreiden sekä kirjuriin osallistumisella ja työpanoksella siitä tuli suuri ja innostava ponnistus tulevaisuuteen.

2.2 Tavoitteet

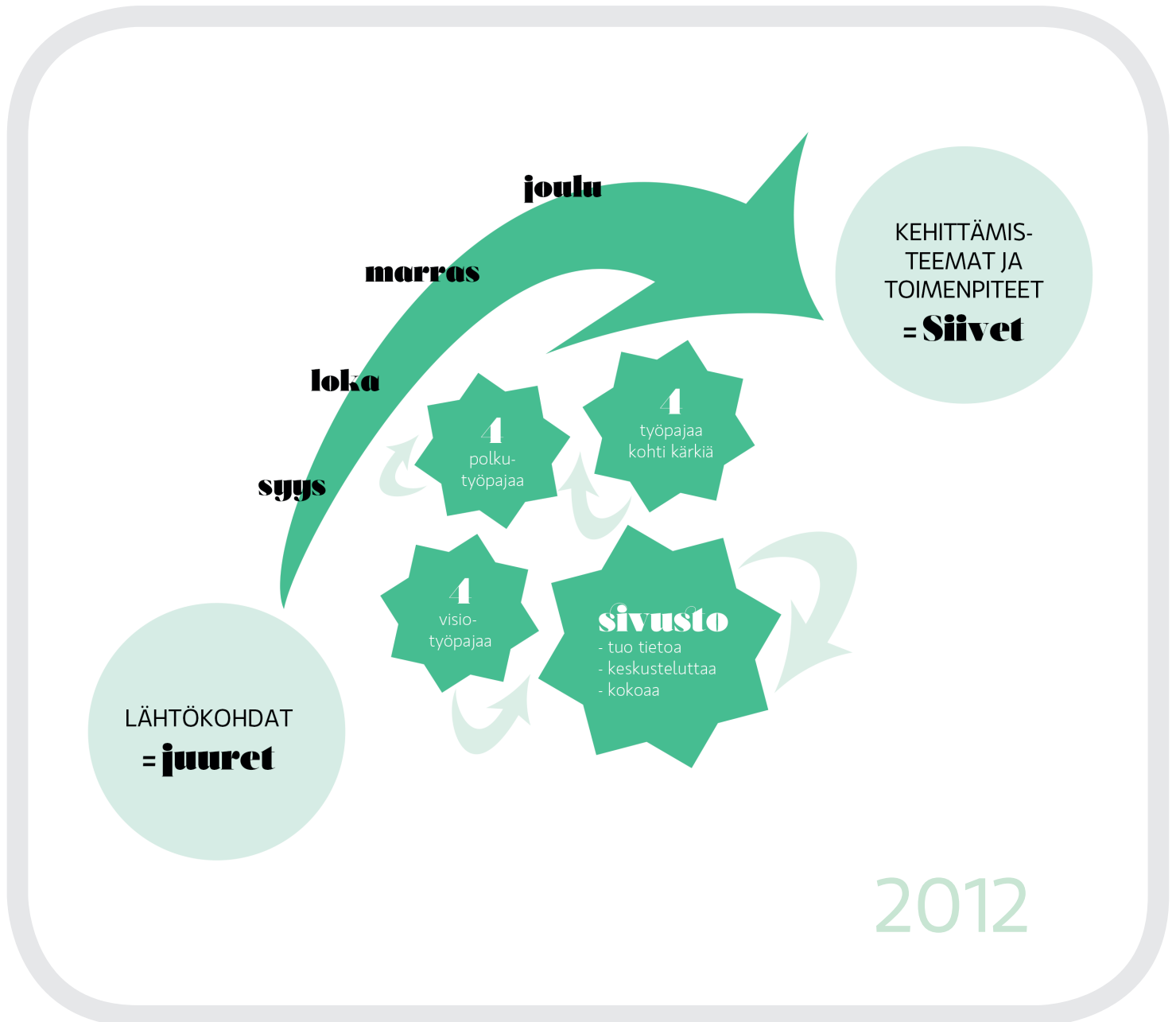
Tulevaisuustarkastelun tavoitteeksi määriteltiin:

- Kuvata kolmen maakunnan yhteistä tulevaisuutta ja tunnistaa maakuntien yhteisiä kehittämisteemoja
- Tuottaa näkemyksiä yhteisistä mahdollisuuksista ja avata polkua maakuntien nykyistä tiiviimpään yhteistyöhön
- **Muodostaa** maakuntasuunnitelmaa, maakuntaohjelmaa ja maakuntakaavoitusta varten yhteinen visio ja kehittämistarpeet sekä ideoida mahdollisia polkuja haluttuun tulevaisuuteen
- **Jäsentää** maakunnan suunnittelun kehittämisteemoja ja suunnitteluprosessin seurannan toteuttamista
- **Saada** päättäjät määrittelemään yhteinen tavoite ja sitoutumaan sen toteuttamiseen sekä
- **Hyödyntää** ”Uudenmaan skenaariot 2040” työn tuloksia ja tuottaa maakuntaohjelmiin yhteinen strategiaosa, jonka pohjalta alueen kehittämistä viedään eri tasoilla eteenpäin.

ALUE

PROSESSI

2.3 Työskentelymenetelmien valinta

Tulevaisuustarkastelu kaavailtiin alun perin toteutavaksi vahvasti liittojen ulkopuolisiin asiantuntijoihin nojautuen. Tutun ja turvallisen, asiantuntijavetoisen projektin sijasta päätimme kuitenkin tehdä hypyn joukkoistavaan työtapaan. Muutaman kokeneen asiantuntijan sijasta luotettiin joukkojen voimaan ja unelmiin tulevaisuudesta.

Jalkautua päätettiin laajan metropolin eri alueille ja erilaisten toimijoiden pariin työpajojen ja nettisivuston avulla. Eri puolilla aluetta pidettiin kaksitoista työpajaa. Pääasiana prosessissa oli yhteistyö yli rajojen, eri maakuntien, kuntien ja eri ammattialojen sekä ajatusten vaihto päättäjien, asiantuntijoiden ja alueen asukkaiden kesken.

Työmenetelmäksi valittiin tulevaisuuden unelmien keräämisen ja konkretisoinnin kuvien avulla. Toiveena oli, että tulevaisuuden kuvittaminen antaisi unelmille siivet ja toisaalta myös auttaisi osallistujia kuvittelemaan keinoja, jolla unelmiin voitaisiin päästä.

Työllä haluttiin herättää keskustelua, koota monipuolisesti tulevaisuuden kehittämisideoita sekä työstää niitä eteenpäin ison joukon kanssa. Haasteena oli kaukana arjesta leijuva aihe: tulevaisuus vuonna 2040 sekä laaja, vaikeasti hahmotettava metropolialue eli Uudenmaan, Päijät-Hämeen ja Hämeen maakunnat. Kuitenkin prosessin edetessä tuntui, että kuvien kautta saatiin tulevaisuutta paremmin ankkuroitua todellisuuteen.

2.4 Teemojen etsintä ja valinta

Aluekehittämisessä ja –suunnittelussa käytetään useimmiten alaan liittyviä käsitteitä ja termejä sekä niiden mukaisia jaotteluita. Tulevaisuustarkastelussa päätettiin poiketa vakiintuneista käytännöistä, koska asiat haluttiin tuoda käsittelyyn nimillä ja termeillä, jotka avautuisivat kaikille ja kannustaisivat keskusteluun mukaan myös muita kuin aiheeseen vihkiytyneitä asiantuntijoita.

Yhteisten kehittämisteemojen etsintä aloitettiin maakunnan liittojen henkilöstölle ja luottamushenkilöille suunnatulla kyselyllä. Sen avulla haluttiin saada selville teemoja ja asioita, jotka nähdään tärkeiksi maakuntien kehittymiselle, joita tulevaisuustarkastelussa pitäisi käsitellä ja joiden joukosta maakuntien yhteiset teemat voisivat löytyä. Vastauksissa tuotiin esille hyvin erilaisia asioita liittyen esimerkiksi maahanmuuttoon, väestönkehitykseen, huoltosuhteeseen ja hyvinvointiin tai maakuntien sisäiseen ja väliseen liikenteeseen, liikkumiseen ja liikennejärjestelmiin tai energiatehokkuuteen, kestävään kehitykseen ja ilmasto- muutokseen sekä myös alueiden kilpailukykyyn ja niiden elinkeinopolitiikan uusiutumiseen.

Tulevaisuustarkastelun teemojen valinnassa päädyttiin lopuksi yhdeksään teemaan, jotka otettiin työpajoissa ja sivustolla tapahtuvan työskentelyn pohjaksi. Työskentelyä varten pyydettiin maakunnan liitoista kunkin teeman asiantuntijoita toimimaan teemaemäntinä ja –isäntinä tai teemaryhmän jäseninä. Lisäksi mukana oli lukuisia maakunnan liittojen sekä MDI Oy:n henkilöitä.

Valituiksi tulivat seuraavat teemat >> jälkimmäinen viittaa sivustolla teemasta käytettyyn nimeen:

1. Saavutettavuus, logistiikka ja liikkuminen >> **Kulku & pääsy**
(Matti Lipsanen, Hämeen liitto ja Erkki Vähätörmä, Uudenmaan liitto)
2. Aukkaat ja hyvinvointi >> **Väki & elinkaari**
(Riitta Hakulinen, Hämeen liitto)
3. Kasvu, vetovoima ja kilpailukyky >> **Kasvu & karisma**
(Lauri Kuukasjärvi, Uudenmaan liitto)
4. Kaupungit ja maaseutu >> **Kaupungit & maaseutu**
(Sirkku Huisko, Uudenmaan liitto)
5. Toimijat, toimintatavat ja yhteistyö >> **Tahot & teot**
(Maija Toukola, Uudenmaan liitto)
6. Osaaminen, koulutus ja työ >> **Oppi & osaaminen**
(Rosa Vihavainen ja Olli-Pekka Hatanpää, Uudenmaan liitto)
7. Kestävä yhdyskuntarakenne, asuminen ja vapaa-aika >> **Arki & asuminen**
(Ilona Mansikka, Uudenmaan liitto)
8. Ekotehokkuus, energia ja ympäristö >> **Energia & ympäristö**
(Marja Koivula, Päijät-Hämeen liitto)
9. Palvelut ja kauppa >> **Kauppa & palvelut**
(Anne Horila, Hämeen liitto)

2.5 Työpajojen valmistelu

Tulevaisuustarkastelun työpajojen toteuttamisessa päädyttiin mielikuvamenetelmän sekä tulevaisuuspolkujen käyttämiseen, koska ne ovat havainnollisia ja nopeakäyttöisiä ryhmätyömenetelmiä. Lisäksi ne mahdollistavat tarvittaessa laajankin osallistumisen ja auttavat tiedon levittämässä ja tavoitteiden konkretisoinnissa.

Tulevaisuustarkastelun ei haluttu aiheuttavan merkittävästi lisätyötä maakunnan liittojen ja sidosryhmien henkilöstölle eikä luottamushenkilöille. Sen vuoksi työpajat sijoitettiin jo aiemmin päätettyjen seminaarien ja kokousten yhteyteen. Toimen tärkeä periaate oli, että tulevaisuustarkastelua varten päätettiin järjestää kolmentyyppisiä työpajoja: visiotyöpajoja, joissa päätöksentekijät loivat ja asettivat tavoitteita tulevaisuustyötä varten; sisältötyöpajoja, joissa asiantuntijat arvioivat asetettuja visioita ja kehittivät niiden tavoittamiseen tarvittavia toimenpiteitä sekä tilaisuuksia, joissa päättäjät saattoivat ilmaista kantansa työpajoissa luotujen teemavisioiden suhteen ja halutessaan asettaa ne tärkeysjärjestykseen. Samanlainen mahdollisuus teemavisioiden kommentointiin ja priorisointiin haluttiin nettisivuston kautta järjestää myös kaikille muille kiinnostuneille. Sivuston kautta työhön pääsivät osallistumaan niin tavalliset asukkaat, järjestöt kuin nekin asiantuntijat ja päättäjät, jotka eivät päässeet osallistumaan työpajoihin.

Työpajojen työskentely kuvallinen menetelmä

edellytti laajaa valmistelua, mm. erilaisten teemakuvien valitsemista käytettäväksi työpajaryhmissä. Työpajatyöskentelyä varten kuvat painatettiin kirjapainossa. Kuvien etsintään, valintaan ja muokkaukseen osallistuivat teemojen moderaattoreiden lisäksi Tuula Palaste-Eerola, Milla Aalto, Pirkko Julin, Arja Reinikka, Ilona Mansikka ja Maija Toukola Uudenmaan liitosta sekä Asta Kortesaari Päijät-Hämeen liitosta. Työpajajen suunnitteluun vastasivat Ilona Mansikka ja Lauri Kuukasjärvi. Toteuttamiseen osallistui laaja joukko liittojen asiantuntijoita ja henkilöstöä.

2.6 Työpajojen toteuttaminen

Tulevaisuustarkastelun työpajakokonaisuus rakentui kolmesta vaiheesta: alun visiotyöpajoista, keskiosan polkutyöpajoista ja loppuosan kärkityöpajoista. Työpajojen tavoitteena oli tiedottaa tulevaisuustarkastelusta, koota alueellisesti kehittämistavoitteita ja toteuttamisideoita koko alueelle sekä tarjota osallistujille foorumi verkottua ja keskustella laajan metropolialueen yhdessä tehtävästä kehittämisestä. Työpajojen toteutuksessa koettiin tärkeäksi, että mukana työssä on edustajia yhteistoiminta-alueen eri puolilta ja eri maakunnan liitoista. Siten saatiin koottua kattava ja edustava aineisto tulevaisuuden unelmista eri puolilla laajaa metropolia.

Alun visiotyöpajoissa keskityttiin kokoamaan

Tulevaisuustarkastelun työpaja- ja seminaariohjelma vuonna 2012 muodostui seuraavaksi:

Tulevaisuusteemojen tunnistaminen ja tavoitteiden kokoaminen, menetelmänä mielikuvapaja

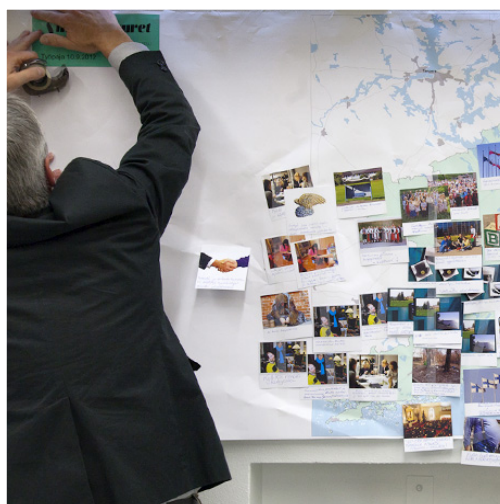
1. Uudenmaan tulevaisuuspäivä 31.8. (Asiantuntijat, Kuntakehittäjät)
2. Kanta-Hämeen tulevaisuusharavointi 10.9. (Maankuntavaltuuston ja sidosryhmien jäsenet)
3. Maakuntahallitusten tulevaisuusharavointi 11.9. (Maakuntahallitusten jäsenet)
4. Päijät-Hämeen tulevaisuusharavointi 8.10. (Maakunnan yhteistyöryhmän jäsenet)

Tulevaisuusteemojen avaaminen, vertailu ja arvottaminen, toimenpiteet aikajanelle

1. Uusimaa 21.9. (Koulutuksen ja elinkeinojen asiantuntijaryhmien jäsenet)
2. Kanta-Häme 3.10. (HämePro ryhmän jäsenet)
3. Päijät-Häme 11.10. (Ennakointiverkoston jäsenet)
4. Uusimaa, Päijät-Häme 16.11. (Liikenteen, maankäytön ja ympäristön asiantuntijaryhmien jäsenet)

Tulevaisuusteemojen kärkien valitseminen

1. Uudenmaan maakuntaparlamentti 22. – 23.11. (Parlamentin osanottajat)
2. Kanta-Hämeen maakuntavaltuusto 26.11. (Valtuuston jäsenet)
3. Päijät-Hämeen maakuntavaltuusto 3.12. (Valtuuston jäsenet)
4. Uudenmaan maakuntavaltuusto 12.12. (Valtuuston jäsenet)

yhteisiä, kuvilla konkretisoituja kehittämistavoitteita, keskiosan asiantuntijatyöpajoissa keskityttiin visioihin johtavien polkujen, toimenpiteiden ja edellytysten hahmottamiseen ja loppuosan kärkityöpajat painottuivat kolmen maakunnan yhteisten teemojen, visioiden ja toimenpiteiden tunnistamiseen ja näiden priorisointiin.

Tulevaisuustarkastelun työpajatyöskentelyyn osallistui yhteensä noin 700 henkilöä. Työpajojen suunnittelu, toteutus ja raportointi hoidettiin pääosin maakunnan liittojen henkilöiden voimin. Valmisteluvaiheessa tunnistetut liittojen asiantun-

tijat toimivat teemaemäntinä ja –isäntinä. Työpajojen vetäjänä toimi Janne Antikainen, MDI Oy, lukuun ottamatta kahta visiotyöpajaa, joiden vetovastuu hoidettiin Ilona Mansikan ja Lauri Kuukasjärven toimesta.

Työpajat onnistuivat hyvin. Työskentelymenetelmä koettiin tuoreeksi ja innostavaksi. Palautteen mukaan menetelmä jo sinällään kertoi järjestäjien kiinnostuksesta kuulla osallistujien kantoja, mielipiteitä ja näkemyksiä. Havainnolliseksi koettu menetelmä korosti pyrkimystä saada esille teema-kohtaiset tavoitteet ja kehittämisideat.

Mielikuvakorttien käyttö teki työpajoista havainnollisia ja mieleenpainuvia. Kuvakorttityöskentely sisälsi teemaan liittyvien ajatusten, visioiden ja toimenpiteiden esittämistä soveltuvan kuvan avulla sekä asian sanallista kuvaamista ko. kuvan yhteydessä.

Toinen huomiota herättänyt työväline oli kartta. Jokaisen työpajan jokaisen teemaryhmän pöydällä oli koko laajaa metropolialuetta kuvaava kartta. Si-

tä käytettiin kun haluttiin sijoittaa jokin asia, visio tai toimenpide kartalle. Kartta toimi myös oivallisena orientaatiopohjana, jonka avulla osanottajat lähes automaattisesti tulivat hahmottaneeksi laajan metropolialueen rajat ja ulottuvuudet. Työskentelyssä käytetyt kartat oli tuottanut Walter Lindberg Uudenmaan liitosta.

Työpajojen tulokset kirjattiin teemoittain kartalle, kuviin, aikajanelle sekä kirjureiden tekemiin muistioihin. Jokaisen työpajan pohjaksi tuotettiin uusi työkirja, joka sisälsi kaikkien edellisten työpajojen tulokset ja havainnot. Lopuksi työkirjoista vedettiin yhteen teemoittain kunkin teeman eniten painotetut visiot sekä niihin liittyvät kuvat ja toteuttamispolut. Nämä yhteenvedot taitettiin havainnollisten temataulujen (Liite 1) muotoon, joi- ta hyödynnettiin valtuustojen karkityöpajojen sekä sivustolla tapahtuneen yleisöäänestyksen pohjana. Kommenttien ja äänestysten tulosten perusteella muodostettiin lopuksi maakuntien yhteiset kehittämisteemat sekä yhteiset kehittämishankkeet.

2.7 Työskentely sivustolla

Tulevaisuustarkastelun ja sen teemojen esittelyyn, vuorovaikutuksen järjestämiseen sekä kommenttien ja palautteen hankkimiseen käytettiin osoitteessa www.etelasuomentulevaisuus.net avattua sivustoa. Se avattiin Wordpress –alustalle tarkoituksena luoda perinteistä blogia laajempi sivusto, joka olisi käyttökelpoinen ja selkeä alusta tulevaisuustarkastelun tiiviiseen esittelyyn sekä usean henkilön tuottamille, eri aiheita käsitteleville artikkeleille (postauksille) sekä kommentointiin ja kyselyihin.

Sivustoa suunniteltiin, rakennettiin, hallinnoitiin ja toimitettiin tiimillä Maija Toukola, Milla Aalto ja Lauri Kuukasjärvi ja Markus Leikola. Pohjarakenne ja viestinnän neuvot saatiin Markus Leikolalta ja visuaalinen ilme Milla Aallolta. Lisäksi sivuston hallintaoikeudet olivat Jukka Hynnissellä Uudenmaan liitosta, Anne Horilalla, Reetta Sorjonselä ja Riitta Hakulisella Hämeen liitosta ja Veera Lehdolla Päijät-Hämeen liitosta. Sisällön tuotantoon osallistui laaja joukko liittojen väkeä.

www.etelasuomentulevaisuus.net –sivusto avattiin projektin käynnistyttyä syyskuussa 2012. Ensimmäiset artikkelin koskivat eri puolilla laajaa metropolialuetta pidettyjä visiotyöpajoja. Sivuston käyttöönotosta tiedotettiin maakunnan liittojen henkilöstöille, sidosryhmille ja työpajoihin osallistuneille. Liittojen asiantuntijoita kannustettiin kirjoittamaan artikkeleita ja kommentoimaan sivustolla olevia artikkeleita.

Sivusto on ollut monella tavalla myönteinen ja rohkaiseva kokemus. Artikkeleiden ja joukkoista-

mispilottien hankkiminen ja luominen on suunnitelmallisen toiminnan tuloksena onnistunut hyvin. Tavoitteena oli sivuston pitäminen tuoreena tuomalla sinne uutta aineistoa sopivin väliajoin.

Sivuston tilastot kertovat että artikkeleita (postauksia) on kymmenen viikon aikana tehty yhteensä 23. Artikkeleihin on tullut yhteensä 105 kommenttia. Sivustolla käyntejä on kertynyt yhteensä noin 12 000. Päivittäisen käyntien määrä on pienimmillään ollut noin 50 ja suurimmillaan yli 500 käyntiä.

Sivustolla toteutettiin myös joukkoistamispilotti aiheena Liikkuminen 2040. Pilotti toteutettiin kaksivaiheisena. Ensimmäisessä vaiheessa mukana oli viisi erilaista ryhmää: vanhusryhmä Järvenpäästä, lukiolaisryhmä Sibelius-lukiosta Helsingistä, koululaisryhmä Hämeestä, kaupunginhalitus Orimattilasta sekä liikenneasiantuntijat eri maakuntien liitoista. Ensimmäisessä vaiheessa eri ryhmiltä tiedusteltiin kannanottoja liikkumiseen ja liikkumismuotoihin tällä hetkellä ja vuonna 2040. Toisessa vaiheessa tavoitteena oli saada tarkempia mielipiteitä tietyistä liikkumismuodoista kuten kävelystä ja sen ehdoista liikkumismuotoina sekä tulevaisuuden ihannekaupungista.

Joukkoistamispilottin päätavoite oli kokeilla sivuston käyttöä rajatun aiheen selvittämiseen, aiheen mukaan valitun kohderyhmän kanssa. Kokeilu osoitti, että tarkasti määriteltyn ongelmaan voidaan oikein valitun kohderyhmän avulla saada helposti lisävalaistusta. Sivustolla tapahtuva joukkoistaminen on nopeaa ja melko helppoa toteuttaa. Pilottin suunnittelu ja toteutus tehtiin yhdessä Maija Toukolan, Markus Leikolan, Erkki Vähätörmän ja Lauri Kuukasjärven kanssa.

2.8 Työpajojen ja sivustotyöskentelyn tulokset

Työpajatyöskentelyn ja nettikommentoinnin tuloksena syntyi aineisto, josta tiivistettiin karkityöpajoissa käytetyt teemakohtaiset taulut. Teemakohtaiset taulut ovat nähtävissä sivustolla www.etelasuomentulevaisuus.net. sekä tämän raportin liitteenä 1.

Kunkin teeman taulussa on johdanto kyseiseen teemaan, teeman tulevaisuuden hahmottamisen peruskysymykset, työpajoissa tuotetut visiot (kolme jokaisesta teemasta) sekä toimenpitein kuvattuja polkuja visioihin.

Teemakohtaiset taulut olivat sivustolla 21.11. – 13.12. välisen ajan kaikkien asiasta kiinnostuneiden tarkasteltavana ja kommentoitavana. Sivustolla vierailevia kannustettiin valitsemaan ne viisi visiota, jotka heidän mielestään ovat kaikkein

tärkeimpiä kolmen maakunnan tulevaisuuden yhteistoiminnalle. Teemakohtaiset taulut esiteltiin Uudenmaan maakuntaparlamentissa 22. – 23.11. sekä maakuntavaltuustojen kokousten yhteydessä (Kanta-Häme 26.11., Päijät-Häme 3.12. sekä Uusimaa 12.12.), jolloin kaikilla halukkailla oli mahdollisuus valita tärkeimpinä pitämänsä viisi visiota. Visioiden ”äänestys” toteutettiin työpajoissa teematauluihin kiinnitettävillä tarroilla sekä verkossa äänestyskellä, jonka ajankohtainen tilanne oli kaiken aikaa seurattavissa.

Tärkeimpien visioiden valintaan osallistui noin 250 henkilöä. Kolme eniten ääniä saanutta teemakokonaisuutta yhdeksästä olivat Energia ja ympäristö, Pääsy ja kulku sekä Kaupungit ja maaseutu. Niiden osuudet vaihtelevat 14 – 16 prosentin välillä ja yhteen laskettu osuus on noin 45 %. Eniten

mainintoja näiden teemojen visioista ovat saaneet ”Luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen” teemassa Kaupungit ja maaseutu; ”Täydellinen energiaomavaraisuus” teemassa Energia ja ympäristö; ”Kestävä, puhdas ja ekologinen arki” teemassa Kauppa ja palvelut; sekä ”Sujuvat ja älykkäät matkaketjut” ja ”Etätö ja huipputason tietoliikenneyhteudet” teemassa Kulku ja pääsy. Näiden lisäksi esille ovat nousseet visiot ”Resurssitehokkuus ja kestävä elämäntapa teemassa Arki ja asuminen sekä ”Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kautta elinikäiseen oppimiseen” teemassa Oppi ja osaaminen.

Teemakohtaisten taulujen sisältö on kirjalliseen muotoon purettuna tämän raportin liitteessä 1. Seuraavilla sivuilla on havaintoja ja keskeisiä pöimintoja kustakin teemasta.

ETUSIVU TÄÄ ON TULEVAISUUSTARKASTELU TEEMAT TULE MUKAAN YHTEYSTIEDOT TAUSTAT
PÄ SVENSKA YLLÄPITO

MILTA NEEVTTÄÄ VUONNA 2040?

Siivet ja juuret

LAAJAN METROPOLIALUEEN TULEVAISUUSTARKASTELU

19/09/2017
Lisäyksiä: Majoitus
0 kommenttia

Verkkokeskustelut liikkumisesta käynnistyneet

Kansalaisten arjen kokemukset ovat tärkeitä, kun suunnitellaan tulevaisuutta. Haluamme kuulla ihmisten kokemuksia sekä ymmärtää niitä tarkemmin tällä sivustolla toimivien tehtävien ja keskusteluiden kautta. Tulevaisuuden liikku mistapoja käsittelevään verkkoyhteistyöskentelyyn olemme kutsuneet mukaan erilaisia ihmisryhmiä. Pienryhmissä kukin pääsee kertomaan kokemuksistaan ja näkemyksistään omasta elämästään käsin.

Lue lisää →

Laadit: Projektit, Teemat | Aikataulu: joukkoistaminen, Kulku & pääsy, Liikku minen | Perustit:

HAKU SIVUSTOLTA

HAKU

Rötter och ringar
EN FRAKTHUSKARANING FÖR DET STORA METROPOLIALUDET

SISÄLTÖ ASEKASOITTAIN

Alustamiset eduskunta ELY-keskus energiatyöryhmät
ennakotit Häme Hämeenlinna Iloiset
Itämeri joukkoistaminen kirkkoyhteisö kiti
kulttuurit Laja metropolialue lähipalvelut maakunnan
yhteistyöryhmä maakuntahallitus maakuntatiloja
roli maankäyttöalue maankäyttöalue

mielikuvamenetelmä työnt
parasi polku Päijät-Häme
Päijät-Häme

Kulku & pääsy

Teeman 1 – Kulku ja pääsy – käsittely työpajoissa oli jännittävää ja hyvin jäsennehtyä. Teema houkutteli osallistujia, jotka osasivat pelkistää teemaan liittyvät keskeiset asiat, ja jotka tarkastelivat kulkua ja pääsyä eli saavutettavuutta monipuolisesti niin ihmisten ja tavaroiden liikkumisen kuin tiedon ja informaation liikkumisen näkökulmasta.

Teema tuotti kolme konkreettista visiota, jotka antavat hyvin selkeitä yhdessä ja erikseen tehtäviä toimenpideideoita yhteistoiminta-alueen maakuntien liitoille. Sujuvien matkaketjujen lisäksi visioissa nostettiin esiin etätönn mahdollistavien hyvien tietoverkkojen tärkeys sekä kansainväliset yhteydet.

Teeman osalta näytti vallitsevan melko yhteinen ymmärrys useimpien ratahankkeiden tärkeydestä koko laajalle metropolialueelle riippumatta siitä minkä maakunnan alueella hankkeet sijaitsevat. ”Sujuvat ja älykkäät matka- ja kuljetusketjut” -visio on yksi teeman eniten esiin nostetuista visioista ja sitä esitetään maakuntien yhdeksi yhteiseksi kehittämisohjelmaksi.

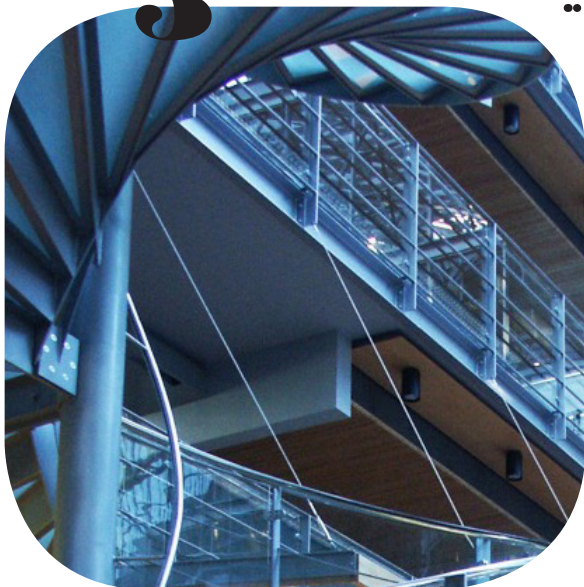
..... Väki & elinkaari

Teeman 2 – Väki ja elinkaari – osalta eri työpajojen työskentelytavat vaihtelivat paljonkin. Joissakin tapauksissa teema 2 ja teema 9 (Palvelut ja kauppa) työskentelivät yhdessä teemojen osittaisen päällekkäisyyden takia.

Teemaan tuotetuista visioista kaksi korostaa elämän arvokkuutta, turvaa ja merkityksellisyyttä. Kolmas visio puolestaan koskee palveluiden tuotantomalleja ja toimintaympäristöä. Visioihin johtavien polkujen joukosta voidaan nostaa esimerkiksi ehdotus lähidemokratian kehittämisestä sekä monikulttuurisuuden muuttuminen arkipäiväiseksi ja sitä kautta avautuvien mahdollisuuksien hyödyntäminen.

Työskentelyn tuottamista ja toteuttamispolulle kirjatuista toimenpiteistä useimmat ovat luonteeltaan yleisiä ja laajoja, joiden toteutumista edistään maakuntien ja muiden aluekehittäjien eri ohjelmien ja toimien kautta. Laajan metropolialueen kannalta saattaisi työperäisten maahanmuuttajien houkuttelu ja tehokas kotouttaminen olla relevantti teema maakuntien yhdessä tarkasteltavaksi.

3

Kasvu & karisma

Teema 3 – Kasvu ja karisma – valittiin alun perin mukaan tarkasteltavaksi teemojen joukkoon, jotta taloudellinen toimeliaisuus, kasvu ja kilpailukyky saatiin mukaan tulevaisuustarkasteluun.

Työpajoissa tästä teemasta nostettiin keskusteluun erityisesti Venäjä- ja Aasia -osaamisen parantaminen sekä kysymys arktisen osaamisen merkityksestä. Teeman 3 ”Kasvu ja karisma” tärkein sisältö pelkistettiin lopulta kansainvälisen kasvun korostamiseen ja ilmiöiden tunnistamisen tarkeyteen. Kasvu, vetovoima ja kilpailukyky ovat kaikki erittäin tärkeitä myös Etelä-Suomen yhteistoiminta-alueella.

Tärkeäksi tulevaisuuden kehittämisteemaksi noussutta Kestävää arkea on vaikeaa saada aikaan ilman laajan metropolialueen taloudellista toimeliaisuutta ja vetovoimaista asemaa metropolialueiden kansainvälisessä kilpailussa yrityksistä ja asukkaista. Sen vuoksi ”Kansainvälinen kilpailukyky” esitetään nimettäväksi yhteistoiminta-alueen toiseksi kehittämisteemaksi.

Kaupungit & maaseutu

Teema 4 – Kaupungit ja maaseutu – oli erittäin keskustelua herättävä kaikissa työpajoissa. Teeman kolme visiota kuvaavat hyvin teeman käsittelyn tulokulmia. Kaksi visioista katsoo asioita maaseudun näkökulmasta korostamalla kuinka tärkeitä maaseudun kannalta ovat elinkeinotoiminnan mahdollisuudet ja luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen. Kolmas visio suuntaa huomion maaseudun ja kaupunkien vuoropuheluun, joka on jatkuvasti ajankohtainen ja jossa on aina parannettavaa.

”Kaupungit ja maaseutu” -teeman työskentelyssä käsiteltiin mm. haja-asutusalueiden kaavoittamiseen ja rakentamiseen liittyviä aiheita, jotka ovat jatkuvasti kaupunki – maaseutuvuorovaikutuksen keskiössä ja joista monet ovat maakunnan liittojen toiminnan piirissä.

Teema on myös erittäin keskeinen Etelä-Suomen yhteistoiminta-alueen kannalta. ”Kestävä elämäntapa erityyppisillä aluevyöhykkeillä” -ohjelmaa sekä Luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen -ohjelmaa ehdotetaan yhdeksi maakuntien yhteisistä kehittämisohjelmista.

4

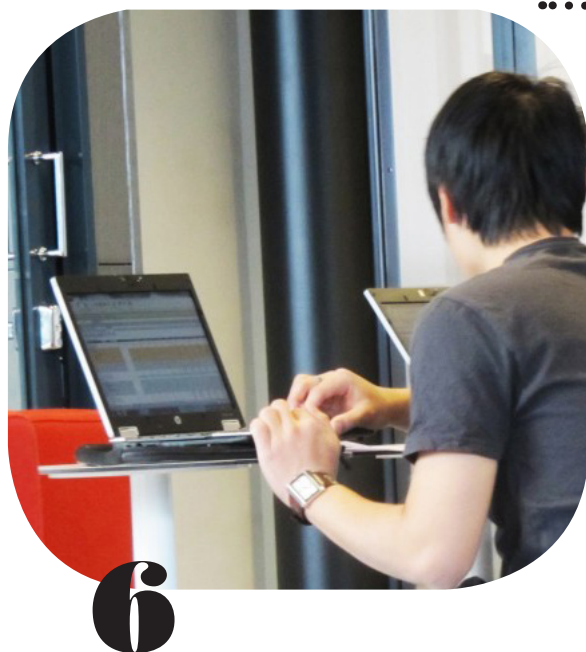

Tahot & teot

Teema 5 – Teot ja tahot – toi tulevaisuustarkasteluun mukaan alueelliset toimijat sekä näiden roolit, tehtävät ja yhteistoiminnan tulevaisuudessa. Teema poikkiesi muista suunnittelun ja kehittämisen sisältöjä tarkastelevista teemoista vastaaamalla kysymykseen miten ja keiden toimesta laajaa metropolia jatkossa tulisi kehittää. Lähtökohtamäärittelyn mukaan ”Alueellisten toimijoiden ja tahojen rooleissa ja toiminnassa on kehittämisen varaa: joissakin kohdoin vanhoja organisaatioita on tarpeen sulauttaa yhdeksi, toisessa paras tulos saadaan toiminnan tapoja muuttamalla ja organisaatioiden rooleja selventämällä.”

Työpajojen monipuolisen työn tulos tiivistettiin kolmeen visioon, jotka nostavat esiin toimijoiden yhteistyön kansainvälistä operaatioita varten, projektien ja tavoitteiden edellyttämällä kokoonpanoilla muodostettavat ketterät verkostot sekä virtuaaliset ja avoimet foorumit mm. vuorovaikutuksen ja osallistumisen lisäämiseksi.

Tässäkin teemassa nousi esille tiivis vuorovaikutus mm. Pietarin sekä Venäjän suuntaan. Venäjän osaamisen, vuorovaikutuksen ja liiketoiminnan ohjelmaa ehdotetaankin maakuntien yhteiseksi kehittämisohjelmaksi. Lisäksi tässä teemassa esitettyjä toimenpideideoita yhdessä tekemisen tavoiksi ja työkaluiksi ehdotetaan hyödynnettäväksi maakuntien välisessä yhteistyössä sekä yhteistyössä maakuntien eri toimijoiden kesken.

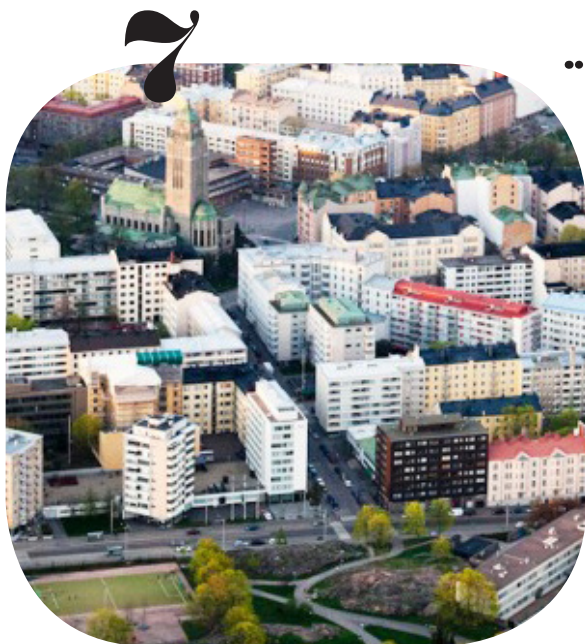

..... Oppi & osaaminen

Teema 6 – Oppi ja osaaminen – sai erittäin suuren suosion työpajatyöskentelyssä, jossa tuotiin kattavasti esiin osaamisen, työn ja koulutuksen yhä tiivistyvät yhteydet. Työelämän ja työn tekemisen muuttuessa maakuntien ja niiden yritysten ja työntekijöiden menestyminen edellyttää paitsi hyvää peruskoulutusta, myös mahdollisuutta elinikäiseen oppimiseen.

Hyvän ammatillisen osaamisen rakentaminen puolestaan edellyttää joustavia, työelämän kanssa rakennettuja oppimispolkuja. Oppi ja osaaminen -teeman visio ”Varhaiskasvatukseen ja perusopetuksen kautta elinikäiseen oppimiseen” on saanut erittäin paljon kannatusta visioista järjestetyissä äänestyksissä.

Tulevaisuustarkastelun aikana on tullut selväksi, että koulutus ja osaaminen ovat tärkeitä teemoja laajan metropolialueen tulevaisuuden kannalta. Näiden teemojen osalta kolmessa maakunnassa on jo tehty ja tehdään hyvää yhteistyötä, jota kannattaa jatkaa myös tulevaisuudessa.

Arki & asuminen

Teema 7 – Arki ja asuminen – liittyy keskeisesti maakunnan liittojen toimintaan. Teeman visioissa tulevaisuuden kestävä elämäntapa perustuu resurssien säästämiseen, yhdessä tekemiseen ja sujuvaan arkeen. Päätäjien unelmissa laaja metropolialue muodostuu erilaisten keskusten verkostosta, jossa on helppo liikkua. Tulevaisuuden kaupungissa asutaan monimuotoisesti ja tiiviisti, kävellään ja pyöräillään lähipalveluihin ja kauemmas kuljetaan raiteilla.

Teeman kolme visiota ”Resurssitehokkuus ja kestävä elämäntapa”, ”Yhdyskuntarakenne on kaikkia varten” ja ”Sujuva arki” korostavat asukkaiden arjen sujuvuutta ja kestävän kehityksen tärkeyttä.

Niihin sekä samansuuntaisiin muihin visioihin ja työn aikana esitettyihin kommentteihin perustuen ”Kestävä arki” ehdotetaan nimettäväksi Etelä-Suomen yhteistoiminta-alueen toiseksi kehittämisteemaksi. Tämä kehittämisteema korostaa alueen asukkaiden ja toimijoiden näkökulmaa sekä suunnittelun ja kehittämisen käyttäjälähtöisyyttä ja osallistavuutta.

Energia & ympäristö

Teema 8 – Energia ja ympäristö – on pitänyt keskusteluissa esillä ekotehokkuutta, resurssitehokkuutta, energiatehokkuutta ja niihin vaikuttavia seikkoja, kuten kestävä liikkuminen, resurssi- ja energiatehokas rakentaminen sekä lähituotannon mahdollistava maatalous.

Teema oli erittäin suosittu työpajoissa ja sen visiot ja toimenpiteet ovat saaneet myös paljon kannatusta visioita koskevassa äänestyksissä. Teeman visiot ”Vastuu ympäristön tilasta”, ”Täydellinen energiaomavaraisuus” ja ”Viisas kuluttajuus ohjaa tuottamista” kattavat ympäristöasioiden tärkeät näkökulmat ja teeman suuri suosio kertoo siitä, että ympäristöasioiden tiedostaminen on korkealla tasolla.

Teeman toimenpiteistä maakuntien liittojen toimintaan liittyy esimerkiksi rakentamisen ja maankäytön ekologisten ratkaisujen etsintä ja pilotointi. Teeman toimenpiteisiin kuuluvaa Cleantech -liiketoimintaohjelmaa sekä Luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen -ohjelmaa ehdotetaan molempia maakuntien yhteisiksi kehittämisohjelmiksi.

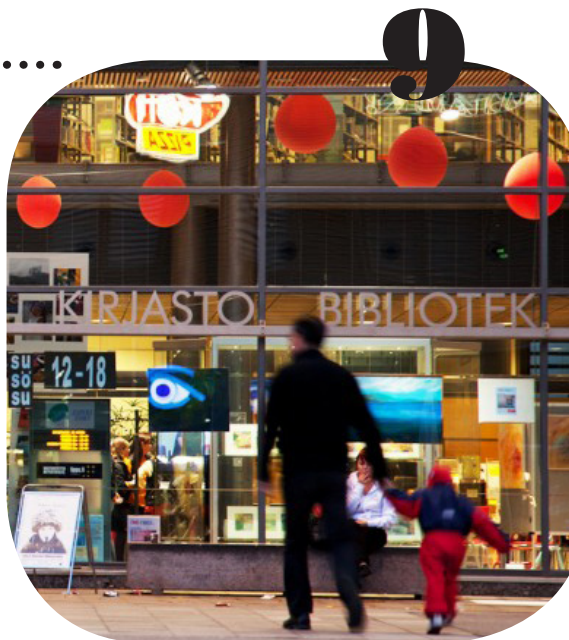

Kauppa & palvelut

Teeman 9 – Kauppa ja palvelut – lähtökohtina olivat mm. teknologian kehityksen vaikutus palveluiden tuottamiseen ja käyttämiseen, elämäntapojen erilaistuminen sekä vapaa-ajan lisääntymisen ja ekologisten arvojen vaikutus siihen, millaisia palveluita jatkossa tarvitaan ja halutaan. Lähtöoletuksena oli, että kestävä kulutus ja ekologinen elämäntapa ovat osa jokaisen arkea tulevaisuustarkastelun tavoitevuonna 2040.

Työpajoissa tuotetut visiot nostivat esille kolme erilaista tavoitekokonaisuutta: kestävän, puhtaan ja ekologisen arjen, laadukkaat yhteistyöllä tuotettavat palvelut sekä teknologian ”hyvän rengin” roolin palvelujen tuottamisessa. Toimenpiteiksi on ideoitu erilaisia keinoja kuten lähidemokratian voimistaminen, sähköiset työvälineet, poliittisen toiminnan uudet muodot sekä tekniset alustat suoran tilaajan ja tuottajan välisen yhteistyön mahdollistajana.

Teemassa on koko prosessin ajan korostunut palvelujen luoma hyvinvointi alueen asukkaille sekä teknologian mahdollistava rooli palveluiden tuottamisessa. Yksi teeman visioista ”Kestävä, puhdas ja ekologinen arki” herätti paljon kannatusta sekä työpajoissa että sivuston äänestyksissä. Osin tähän tukeutuen ”Kestävä arki” ehdotetaan nimettäväksi Etelä-Suomen yhteistoiminta-alueen toiseksi kehittämisteemaksi.

3 Johtopäätöksiä ja huomioita

Etelä-Suomen tulevaisuustarkastelu, joka työn alkuvaiheessa sai nimen ”Siivet ja Juuret”, on toteutettu kolmen maakunnan saumattomana yhteistyönä.

Tulevaisuustarkastelun pohjana oli mm. vuoden 2012 alkupuolella toteutettu Skenaario 2040 -työskentely, jossa Uudenmaan ELY-keskuksen johdolla rakennettiin laajalle metropolialueelle tulevaisuuden skenaarioita sekä tunnistettiin skenaarioista riippumattomat tekijät, jotka tulevaisuuden suunnittelussa on otettava joka tapauksessa huomioon.

Tulevaisuustarkastelun lähtökohtana oli etsiä yhteistoiminta-alueen yhteisiä tekijöitä, ja minimivaihtoehtona oli löytää kolmen maakunnan ”pienin yhteinen nimittäjä”. Tulevaisuustarkastelusta kasvoi kuitenkin moniulotteinen ja laaja operaatio. Yhteistoiminta-alueen eli laajan metropolin maakunnan liitot kutsuivat kaikki toimijat päättäjistä ja asiantuntijoista kansalaisiin mukaan suunnittelemaan metropolin tulevaisuutta. Pääasiana prosessissa oli yhteistyö yli rajojen, eri maakuntien, kuntien ja eri ammattialojen sekä ajatusten vaihto päättäjien, asiantuntijoiden ja alueen asukkaiden kesken. Työllä haluttiin herättää keskustelua, koota monipuolisesti tulevaisuuden kehittämisideoita sekä työstää niitä eteenpäin ison joukon kanssa.

Laajan metropolin eri alueille ja erilaisten toimijoiden pariin jalkauduttiin työpajojen ja nettisivuston avulla. Eri puolilla metropolialuetta pidettiin kaksitoista työpajaa, joissa oli mukana noin 700 osallistujaa. Työpajojen menetelmäksi valittiin tulevaisuuden unelmien keräämisen ja konkretisoinnin kuvien avulla. Toiveena oli, että tulevaisuuden kuvittaminen antaisi unelmille siivet ja

toisaalta myös auttaisi osallistujia kuvittelemaan keinoja, jolla unelmiin voitaisiin päästä.

Tärkeän ulottuvuuden työhön toi internetissä tapahtuva työskentely, joka tapahtui tarkastelua varten perustetulla sivustolla www.etelasuomentulevaisuus.net. Sivusto oli tarkoitettu tiedon levittämiseen ja hankkimiseen, työpajoissa ja muussa työssä tuotetun materiaalin esittelyyn sekä rajattujen joukkoistamistehtävien suorittamiseen. Sivusto ja sen käyttö suunniteltiin huolellisesti, pyrkimyksenä yksinkertainen rakenne, lyhyet artikkelit ja vaivaton mahdollisuus osallistumiseen. Sivuilla oli syyskuun ja joulukuun aikana noin 12000 käyntiä. Määrä oli reilusti yli odotusten ja kertoo sivuston kiinnostavuudesta. Työskentely sivustolla oli kaiken kaikkiaan rohkaiseva kokemus, joka kertoi että verkkofoorumi on käyttökelpoinen väline myös maakunnan tason suunnittelussa.

Tulevaisuustarkastelu on ollut innostava työrupeama. Erittäin lyhyellä valmistelu- ja markkinointiajalla järjestetyt työpajat onnistuivat erinomaisesti, ja työskentely oli ripeää ja tuotteliasta. Työpajatyöskentely erilaisten ihmisten kanssa ja sivusto artikkelineen, kommentteineen ja äänestysineen osoittivat, että osallistava suunnittelu todella kannattaa myös näin laajassa mittakavassa. Prosessi on osallistujiensa kautta koonnut alueellisesti kiinnostavaa sisältöä, sekä lisännyt sitoutumista ja uskottavuutta tulevaisuusprosessille. Toivottavasti se on myös luonut kuvaa maakunnan liitoista ketterinä kehittäjinä ja laajasti näkemyksiä kokoavina seudullisina toimijoina.

Prosessi, joka kiinnostaa niin asiantuntijoita kuin päätöksentekijöitäkin on ollut hausta ja innostava.

Liitteet

liite 1. Tulevaisuustarkastelun teemakohtaiset taulut

Tulevaisuustarkastelu tehtiin joukkojen viisauteen ja unelmiin luottaen. Työpajojen ja nettisivuston avulla tarkastelu jalautui laajan metropolin eri alueille ja erilaisten toimijoiden pariin. Tärkeänä asiana prosessissa oli yhteistyö yli rajojen, eri maakuntien, kuntien ja eri ammattialojen sekä ajatusten vaihto päättäjien, asiantuntijoiden ja asukkaiden kesken.

Aluekehittämisessä ja –suunnittelussa käytetään useimmiten alaan liittyviä käsitteitä ja termejä sekä niiden mukaisia jaotteluita. Tulevaisuustarkastelussa asiat haluttiin tuoda käsittelyyn nimillä ja termeillä, jotka avautuisivat kaikille ja kannustaisivat keskusteluun myös muita kuin aiheisiin vihihtyneitä asiantuntijoita. Tulevaisuustarkastelussa päädyttiin yhdeksään teemaan, joita käytettiin työpajoissa ja sivustolla tapahtuneessa työskentelyssä.

Tässä liitteessä on työpajatyöskentelyn teemakohtaiset tulokset, joita on käytetty tulevaisuustarkastelun suositusten, toimenpiteiden ja yhteenvedon luomisessa. Alkuperäiset teemakohtaiset taulut, joita käytettiin mm. maakuntavaltuustojen visioäänestyksissä ovat tässä kuvituksenä sekä nähtävillä osoitteessa www.etelasuomentulevaisuus.net.

Teeman numero ja nimi

1. Kulku ja pääsy
2. Väki ja elinkaari
3. Kasvu ja karisma
4. Kaupungit ja maaseutu
5. Tahot ja teot
6. Oppi ja osaaminen
7. Arki ja asuminen
8. Energia ja ympäristö
9. Kauppa ja palvelut

1 KULKU JA PÄÄSY

Kulku ja pääsy eli saavutettavuus on kilpailutekijä ja oikein käytettynä kasvun lähde. Tärkeää on ihmisten ja tavaroiden liikkuminen sekä tiedon siirtyminen ja kommunikaatio. Vuonna 2040 ihmisten, tavaroiden, palveluiden, tiedon ja energian tulee olla helposti, nopeasti, edullisesti ja ympäristöystävällisesti saavutettavissa. Keskeisiä kysymyksiä:

- Missä ovat kehityskäytävät ja painopisteet?
- Mitkä ovat tärkeimmät radat, tiet, lentokentät ja satamat?
- Millainen liikennejärjestelmä on käytössämme?
- Miten hoidamme tiedonsiirron tehokkaasti?
- Mikä saa ihmiset valitsemaan kestäviä liikkumismuotoja?

Visiot vuodelle 2040

Sujuvat ja älykkäät matkaketjut

- Saavutettavuus on matkaketjun avainsana, sen parantamisessa on otettu huomioon julkinen liikenne, yksityisautoilu, kevyen liikenteen muodot ja tietoliikenne
- Itä-länsi ja etelä-pohjoinen suuntaisten kehityskäytävien luominen

Etätyö ja huipputason tietoliikenneyhteydet

- Työnteon, asumisen ja vapaa-ajan yhtenäinen metropolialue on olemassa
- Tehokas ja luotettava tiedon liikkuminen
- Yhtenäiset virtuaaliset työskentelyalustat käytössä
- Läsäntöyön uuden muodot hyväksytty ja yleistyneet

Kansallinen ja kansainvälinen solmukohta

- Laajan metropolialueen sijainti Itämeren alueella ja Pietarin suhteen on hyödynnetty
- Ratahankkeissa tunnistettu alueen yhteiset tavoitteet: Lento-rata, Pisara-rata, taajamajunapalvelut ja ratojen kapasiteetti

Polkuja visioihin

2016

- Liityntäpysäköintipaikkoja lisätään
- Yhtenäinen joukkoliikenteen lippujärjestelmä on käytössä
- Kehärata luo raideyhteyden lentoasemalle
- Etätyöpaikkoja toteutetaan lähelle asuinalueita

2020

- Raidesormien väleistä on toimiva syöttöliikenne asemille
- Pisara-rata parantaa raideliikenteen toimivuutta
- Sujuvat etätyön mahdollistavat tietoliikenneyhteydet on toteutettu kattavasti
- Uudet rahoitusmallit yksityiselle rahoitukselle väyläinvestoinneissa ovat yleisessä käytössä

2030

- Lento-rata, nopea itärata ja Rail Baltica tarjoavat nopeita kansainvälisiä yhteyksiä
- Toinen kansainvälinen lentokenttä on rakennettu laajalle metropolialueelle

2 VÄKI JA ELINKAARI

Laajan metropolialueen väkiluku on kivunnut yli kahden miljoonan asukkaan ja pääkaupunkiseutu on edelleen maan tärkeimpiä väestönkasvun alueita. Muuttajat ulkomailta ja muualta Suomesta hakeutuvat Helsinkiin. Hyvän tulevaisuuden avaimena on antaa kaikille ikäryhmille aikaa ja turvaa. Mielekäs tekeminen, itsestä huolehtiminen, oma vastuu ja ennalta ehkäisy ovat hyvän elämän osa-alueita. Kysymyksiä:

- Millä kielillä palveluja kysytään ja tarjotaan?
- Millaisin toimenpitein turvataan kaikille riittävät hyvinvointipalvelut?
- Miten peruspalvelut hoidetaan?
- Millaista on hyvä elämä 2040?

Visiot vuodelle 2040

Kaikille ikä- ja erityisryhmille sekä alakulttuureille on tarjolla aikaa ja turvaa

- Koulutettujen ja hyvinvoivien ikäihmisten elämäkokemusta ja osaamista arvostetaan ja hyödynnetään
- Julkinen & yksityinen ylläpitää yhteistoimin kattavaa perusturvaverkkoa
- Eri väestöryhmät ja alakulttuurit elävät toisiaan kunnioittaen

Mielekästä ja merkityksellistä elämää

- Hyvällä perussivistyksellä ja koulutuksella luodaan edellytykset mielekkääseen elämään
- Otamme terveellisin elämäntavoin vastuuta itsestämme ja läheisistämme
- Kaikilla on mahdollisuus osallistua

Innovatiiviset palvelutuotantomallit ja toimintaympäristöt

- Sosiaali- ja terveyspalveluja tuotetaan uudenslaisin toimintamallein ja uusien tuottajien
- Investoinnit muuntuvat eri käyttäjien tarpeisiin

Polkuja visioihin

2016

- Palvelusetelit käyttöön kaikissa kunnissa
- Tuotantotavat ja vastuut eli palvelukokonaisuudet sekä "palvelijat" tunnistettu
- Monikulttuurisuuden hallinta – "Heimojen kohtaaminen" yms. kampanjat
- Kansalaisten ja päättäjien verkkopohjaisen vuorovaikutuksen vakiintuminen
- Kirjasto 2.0 konseptin käyttöönotto
- Lähidemokratian valmistelu

2020

- Perusturvaverkot osaksi hyvinvointivaltiota, tuotantotavat uudistettu ja otettu käyttöön
- Seudulliset palvelusetelit kattavat myös hyvinvointipalvelut
- Palveluyritysten liiketoimintaosaamisen parantaminen
- Lähidemokratian vakiintuminen

2030

- Verkossa tapahtuva vuorovaikutus luo uusia oivalluksia asukkaalle, tuo laadukasta elämää
- Monikulttuurisuus on arkipäivää
- Kannustaminen ja ohjaus terveydestä huolehtimiseen ylittää organisaatioarajat

3 KASVU JA KARISMA

Vireä taloudellinen toimeliaisuus on välttämätöntä laajalla metropolialueella. On etsittävä ja löydettävä ratkaisuja, joilla edistetään ekologisesti ja taloudellisesti kestävää talouskasvua. Metropolialueen karisman tulee olla vahva. Kilpailua käydään erityisesti Euroopan kaupunkiseutujen kanssa. Millä keinoin laaja metropolialue olisi enemmän kuin osiensa summa? Kysymyksiä:

- Mitkä ovat tärkeimmät elinkeinot?
- Vieläkö on valmistavaa teollisuutta?
- Mitkä ovat laajan metropolialueen vetovoimatekijöitä?
- Mitkä ovat tärkeimmät kestävä kasvun sektorit?

Visiot vuodelle 2040

Kestävää kasvua

- Kestävä kasvu ymmärretään taloudellisen ja sosiaalisen kasvun kautta sekä ympäristönäkökulmat huomioon ottaen

Kansainvälistä kasvua

- Helppo toimintaympäristö kansallisille ja kansainvälisille yrityksille, investointeja ulkomailta
- Kotimarkkinayrityksestä kansainvälisille markkinoille
- Kansainvälistä osaamista laajassa mittakaavassa
- Venäjän kaupan ja osaamisen klusteri
- Aasiaan suuntautuvan tiedonvaihdon väylä

Keskittävää kasvua

- Olemassa olevien rakenteiden kuten yritysten, liikenneväylien ja asuntojen hyödyntäminen kasvun luomisessa
- Monikeskuksinen kasvu, koskee sekä kaupunki- että maaseutukeskuksia
- Etelä-Suomen aluerakennetta eheytetään tiivistämällä nykyisiä keskuksia sekä rakentamalla uudet taajamat raideliikenteen varrelle

Polkuja visioihin

2016

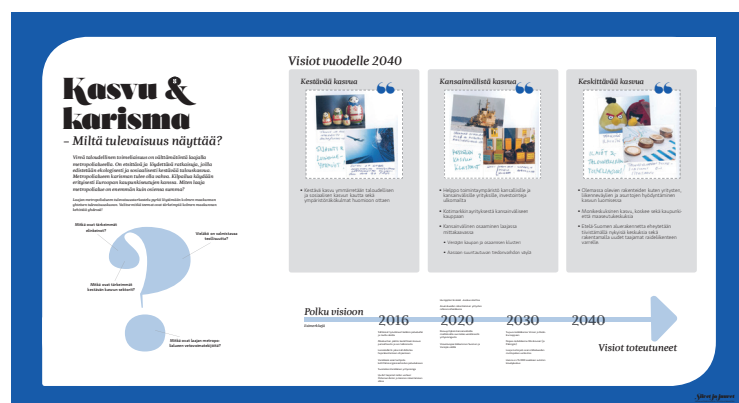
- Sähköiset työvälineet kaikkiin palveluihin ja muille aloille
- Maakuntien päätökset keskittävän kasvun periaatteesta ja sen tulkinnasta
- Lainsäädäntö joka mahdollistaa hajakenttämisen ohjaamisen
- Venäläisiä asiantuntijoita kehittämisorganisaatioiden palvelukseen
- Suomalais-venäläinen yrityscarage
- Uudet taajamat radan varteen: Östersundomin ja Hennan rakentaminen alkaa

2020

- Humpilan EcoHub-keskus aloittaa
- Asuinalueiden rakentaminen yritysten referenssihankkeina
- Kasvuyrityksiä kansainvälisille markkinoille suomalais-venäläisestä yrityscaragesta
- Viisumivapaa liikkuminen Suomen ja Venäjän välillä; sen tuoma toimeliaisuuden vilkastuminen

2030

- Sujuva raideliikenne Viroon ja Eurooppaan
- Nopea raideliikenne Moskovaan (ja Pekingiin)
- Laaja metropolialue osana lähialueiden metropolien verkostoa
- Henna on 15000 asukkaan autoton kävelykeskus

4 KAUPUNGIT JA MAASEUTU

Laajan metropolialueen kaupungeilla ja maaseutualueilla on omat erityispiirteensä. Kaupunkien ja ympäröivien alueiden tuottaja-, myyjä-, ja kuluttajaverkostot sekoittuvat toisiinsa. Maaseudun elinvoima on riippuvainen elinkeinotoiminnasta, jonka kysyntä on pääosin kaupungeissa. Lähiruoan kysynnän kasvu lisää pienimuotoisen tuotannon mahdollisuuksia ja lisääntyvä vapaa-aika vastaavien palvelujen tarjontaa. Kysymyksiä:

- Miten ja missä alueilla asutaan ja vietetään vapaa-aikaa?
- Miten asuminen, työ ja vapaa-aika yhdistyvät?
- Millaista on tulevaisuuden kestävä arki?
- Millaista ja missä ovat keskuksat?

Visiot vuodelle 2040

Elinkeinotoiminnan mahdollisuudet taattu

- Tietoliikenneyhteyksiä parannetaan
- Fyysistä saavutettavuutta parannetaan
- Verkostoidutaan paitsi kansainvälisesti myös omalla alueella

Yhteinen keskustelu käynnissä

- Maaseudun ja kaupungin välistä vuorovaikutusta ja suvaitsevaisuutta vahvistetaan
- Elinvoimaisia yhteisöjä tuetaan ja asuminen mahdollistetaan koko alueella
- Keskustelua synnytetään koulutuksen kautta, mutta myös siirtämällä tietoa sukupolvelta toiselle

Luonnonvaroja hyödynnetty kestävästi

- Lähi tuotannon mahdollisuudet hyödynnetään niin ruoan kuin energian tuotannonkin osalta
- Erilaisia ympäristöjä säilytetään tuleville sukupolville
- Maisemia hoidetaan ja hiljaisille alueille annetaan arvoa

Polkuja visioihin

2016

- Laajakaistasuunnittelu ja toteutus kytköksissä vesihuollon suunnitteluun ja toteutukseen
- "Turulta toreille" lähiruokaprojektit ja tempaukset
- "Maalta kaupunkiin, kaupungista maalle" oppilasvaihdon aloittaminen
- Yhteistoiminta-alueen viherrakennestrategia, joka sisältää kulttuurimaisemat, maa- ja metsätalousalueet sekä hiljaiset alueet
- Voimakkaasti kasvavien maaseutukuntien kyläkaavoituksen pilotointi

2020

- Laajakaista yhteydet (valokuitu) kattavat koko yhteistoiminta-alueen
- Farmers marketit kaupunkien tuntumassa
- "Maalta kaupunkiin, kaupungista maalle" –vaihto-oppilasviikko vakiinnutetaan opetussuunnitelmiin
- Energiaa tuotetaan paikallisesti
- Koko yhteistoiminta-alueella yhteinen näkemys viherrakentämisestä
- Lainsäädäntöä voimakkaasti kasvavien maaseutukuntien kyläkaavoituksen kehittämiseksi

2030

- Kaupungin ja maaseudun "yhteistyöministeriö"
- Ymmärretään "mistä maito tulee" ja osataan arvostaa lähituotantoa, sekä erilaisia elämänarvoja, nähdään erilaisuus voimavarana
- Uusi kaavaväline maaseutualueiden kehittämiseen on toimiva ja käytössä

5 TAHOT JA TEOT

Yhdessä tekeminen sekä laajasti ja uudesti katsominen ovat tapoja tulevaisuuden tekemiseen. Alueellisten toimijoiden ja tahojen rooleissa ja toiminnassa on kehittämisen varaa; joissain kohdin vanhoja organisaatioita on tarpeen sulauttaa yhdeksi, toisessa paras tulos saadaan toiminnan tapoja muuttamalla ja organisaatioiden rooleja selventämällä. Kysymyksiä:

- Miten suunnittelun ja päätöksenteon avoimuutta lisätään ja demokratiaa vahvistetaan?
- Missä asioissa erityisesti olisi tärkeää tehdä kolmen maakunnan tiivistä yhteistyötä?
- Mikä on maakunnan liittojen rooli alueiden kehittämisessä?
- Miten hyödynnämme digitaalisuutta suunnittelun avoimuuden lisäämisessä?
- Miten vahvistamme demokratiaa ja päätöksenteon hyväksyttävyyttä?

Polkuja visioihin

Visiot vuodelle 2040

Koukkuja suurille kaloille

- Maailmanmenestystä ja hyvinvointia tähtäämällä yhteistyössä tärkeimpään
- Tiivis vuorovaikutus ja yhteydet Pietarin, Itämeren ja Euroopan alueilla
- Osaava kansainvälinen työvoima
- Globaalit uhat ja muutokset mahdollisuuksiksi, esim. Etelä-Suomi tunnetaan maailman edistyneimmän ympäristöteknologian alueena

Muuttuvaa maailmaa hallitaan ketterissä verkostoissa

- Toteutus projektein, tavoitteiden edellyttämällä kokoonpanoilla, julkisten, yksityisten ja kolmannen sektorin toimijoiden kesken
- Maakuntien tulevaisuuden suunnat kuntayhteistyön verkostossa
- Verkostojen työnjako tarpeen, luottamuksen ja sopimusten mukaisesti
- Joustava hallinto, ilman rajoja
- Paikallinen aktiivisuus ja identiteetit kukoistavat ja tukevat kokonaisuutta

Verkot virtuaalisia ja foorumit avoimia

- Avoimet virtuaaliverkostot ja projektialustat kokoavat suunnittelijat, toteuttajat ja käyttäjät
- Verkostoyhteistyön fyysiset ja digitaaliset rakenteet ja välineet ovat kehittyneitä
- Fyysiset kohtaamiset ja niiden tallenteet aineistona suunnittelufoorumeilla
- Demokratia välillistä ja välineiden ansiosta myös suoraa ja joukkoistettua

2016

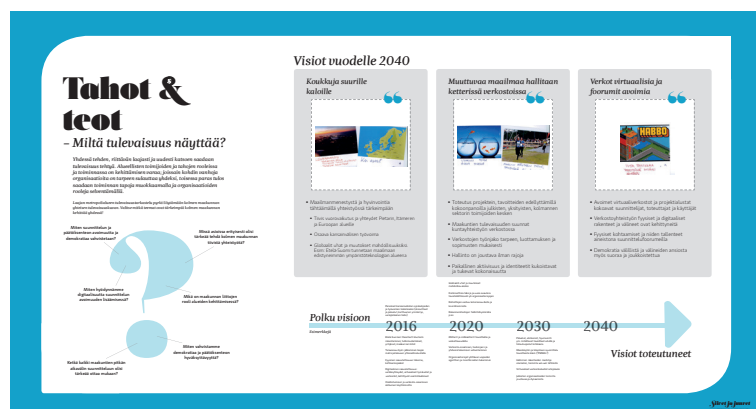
- Panostukset kansainvälisten opiskelijoiden ja työvoiman lisäämiseksi (olosuhteet ja palvelut, venäjän taito)
- Etelä-Suomen Cleantech-klusterin rakentaminen
- Tulevaisuustyön jatkaminen laajan metropolialueen yhteisellä alustalla
- Fyysinen saavutettavuus; liikenne, kohtaamispaikat
- Digitaalinen saavutettavuus: verkkoyhteydet, virtuaaliset työalustat ja –verkot
- Osallistumisen ja verkosto-osaamisen aktiivinen käyttöönotto

2020

- Globaalit uhat ja muutokset mahdollisuuksista
- Konkreettisia tekoja ja uusia avauksia tavoitelähtöisesti yli organisaatiorajojen
- Rahoittajan vastuu kokonaisuudesta ja koordinoinnista
- Rakennerahastojen hallintobyrokratia pois
- Mittarit ja indikaattorit tavoitteille ja vaikuttavuudelle
- Verkosto-osaaminen, tiedonjaon ja yhdessä tekemisen vahvistaminen
- Organisaatiorajat ylittävien vapaiden agenttien tukeminen

2030

- Palvelut, elinkeinot, hyvinvointi ym. mitattavat tavoitteet edellä ja toteutuspolut kirkaana
- Maankäytön ja liikenteen suunnittelu tavoitteista lähtien (PE-MAL)
- Hallinnon rakenteiden merkitys olematon, toiminta win-win lähtöistä
- Virtuaaliset verkostoalustat arkipäivää
- Julkisten organisaatioiden toiminta joustavaa ja dynaamista

7 ARKI JA ASUMINEN

Tulevaisuuden kestävä elämäntapa perustuu resurssien säästämiseen, yhdessä tekemiseen ja sujuvaan arkeen. Päättäjien unelmissa laaja metropolialue muodostuu erilaisten keskusten verkostosta, jossa on helppo liikkua. Tulevaisuuden kaupungissa asutaan monimuotoisesti ja tiiviisti, kävellään ja pyöräillään lähipalveluihin ja kauemmas kuljetaan raiteiden välityksellä. Kysymyksiä:

- Millaisia keskukset ovat?
- Miten ja missä alueella asutaan ja vietetään vapaa-aikaa?
- Miten asuminen, työ ja vapaa-aika yhdistyvät?
- Millaista on tulevaisuuden kestävä arki?

Visiot vuodelle 2040

Resurssitehokkuus ja kestävä elämäntapa

- Tulevaisuuden kestävä elämäntapa perustuu resurssien säästämiseen
- Fyysinen ympäristö tukee kestävä elämäntapaa
- Kestävä arki on monen asian saumaton summa

Yhdyskuntarakenne on kaikkia varten

- Luodaan yhteisöllisiä paikkoja kohtaamisille ja kaupunkikulttuurille
- Palvelut ja joukkoliikenne lähellä käyttäjiä
- Asuinrakentaminen on monimuotoista ja tiivistä

Sujuva arki

- Laaja metropolialue muodostuu keskusten verkostosta, jossa on helppo liikkua
- Tiiviissä kaupungissa lähipalveluihin kävellään, kauemmas kuljetaan raiteiden välityksellä
- Vapaa-aikaa voi viettää lähellä: virkistys- ja luontoalueet saatavissa myös ilman autoa

Polkuja visioihin

2016

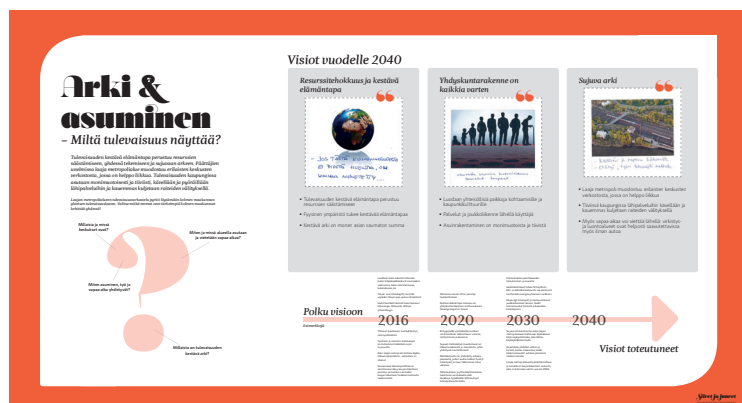
- Mittareita, esim. hiilijalanjälkilaskurit asuinpaikan valinnoissa, talon rakentamisessa ym.
- Tilojen vuorottaiskäyttö,
- Kestävyysteemat kaavoitukseen: lähienergia, lähiluonto ja lähityö,
- Yhteiset yleiskaavat, kuntayhteistyö, metropolihallinto
- Työnteon ja asiainnin porrastaminen lisäämään arjen sujuvuutta
- Laajan metropolialueen älykäs liikkumisjärjestelmä: valmistelu aloitettu
- Kevyen liikenteen painotus: kevyen liikenteen hankkeet kolmesta maakunnasta mukana liikennepoliittisessa selonteossa

2020

- Nykyisen infran parempi hyödyntäminen
- Kestävä elämäntapa toteutuu eri tavalla eri tyyppisillä aluevyöhykkeillä
- Eri vyöhykkeille luodaan omat kestävä elämäntavan visiot, keinot ja mittarit
- Sujuvat matkaketjut eri liikkumisvälineistä ja –muodoista, jotka liittyvät saumattomasti toisiinsa
- Matkaketjuihin yhdistetty palveluita, matkan hyödyt lisääntyvät ja liikkumisen tarve vähenee
- Sähköautoilun ja autojen yhteiskäytön tukeminen verotuksella sekä laajalla ja tyylikkäällä sähköautojen latausverkostolla

2030

- Hiilineutraalien pilottialueiden toteuttaminen ja seuranta
- Henkilökohtaiset hiilikortit käyttöön; mm. joukkoliikenneliipusta saa alennusta tuottamalla energiaa yhteiseen verkkoon
- Kaupungin tiivistyvät ja monipuolistuvat joukkoliikenteen ääreen.
- Uudet asemanseudut toimivat palveluiden keskittyminä
- Sujuva arki kulminoituu laajan metropolialueen kattavaan älykkäseen, käyttäjälähtöiseen liikennejärjestelmään

8 ENERGIA JA YMPÄRISTÖ

Ekotehokkuus tulee sovittaa kaikkeen ihmisen toimintaan. Resurssitehokkuuteen liittyvät toimenpiteet koskevat koko yhteiskuntaa: vähähiiliseen talouteen siirtymistä, energiatehokkuutta, liikennettä, rakentamista, maataloutta ja luonnon monimuotoisuutta. Energia- ja materiaalitehokkaista innovaatioista tulee yhä tärkeämpiä kilpailutekijöitä. Kysymyksiä:

- Millaista energiantuotantoa alueella on?
- Miten resurssitehokkuus näkyy alueella?
- Miten biotaloudellista osaamista on hyödynnetty?
- Miten uusiutuvaa energiaa käytetään?

Visiot vuodelle 2040

Viisas kuluttajuus ohjaa tuottamista

- Tietoisuus ympäristövaikutuksista, vastuullisuus ja kierrätys yksilön käyttäytymisen ohjaajina
- Liikkumista ekologisella tulevaisuuden keinoilla
- Lähilämää; lähiruoka, lähituotanto, lähienergian käyttö

Täydellinen energiaomavaraisuus

- Hajautettu energian tuotanto perustuu omavaraisiin ja verkotettuihin lähienergiajärjestelmiin
- Metsästä ja jätteestä jalostettavaa biovoimaa
- Uusiutuvaa energiaa uusilla teknologioilla

Vastuu ympäristön tilasta

- Pieni vesijalanjälki, vähän piilovettä
- Ekologista liiketoimintaa, biotaloutta

Polkuja visioihin

2016

- Ekologisia ratkaisuja rakentamiseen ja maankäyttöön kehitetään ja pilotoidaan laajasti
- Cleantech-liiketoiminnan kasvu ja kasvua tukeva poliittinen ohjaus on vahvistunut Etelä-Suomen yhteistoiminta-alueella maakuntiin cleantech-alan markkina- ja pilottialue
- Julkisen liikenteen ja vähäpäästöisten autojen käyttäjille etuuksia
- Asukkaille ja kuluttajille tarjolla tietoja ja palveluja valintojensa ekologisten vaikutusten tarkistamista varten

2020

- Joustavat työnteon mallit ja lähytyö laajasti käytössä
- Uusiutuvien energiamuotojen kehitys on edennyt pitkälle ja ekologiset ratkaisut kuten älykkäät, energiaa tuottavat julkisivut ja katot ovat taloudellisesti ja esteettisesti houkuttelevia
- Älykkäät energiaverkot mahdollistavat pienenergiatuotannon ja plusenergiatalot

2030

- Kierrätyksen ja biomateriaalien käytön johdosta uusiutumatomien materiaalien käyttö on minimoitu
- Ihmiset ovat löytäneet mielekkään elämäntavan lähiympäristöstään
- Omavarainen, hajautettu ja uusiutuva energian tuotanto
- Liikkuminen ekologisilla tulevaisuuden keinoilla

9 KAUPPA JA PALVELUT

Teknologian kehitys on tuonut uusia toimintatapoja palveluihin. Elämäntapojen erilaistuminen, elämäntapa-eriläisyydet, vapaa-ajan lisääntyminen sekä pyrkimys ekologisuuteen vaikuttavat siihen minkälaisia palveluita tarvitsemme ja haluamme tulevaisuudessa. Kestävä kulutus ja ekologinen elämäntapa ovat osa arkeamme vuonna 2040. Kysymyksiä:

- Korostuvatko lähipalvelut tulevaisuudessa entisestään?
- Miten asiakkaiden tarpeet ovat muuttuneet?
- Minkälaisiin palveluihin teknologinen vaihtoehto on hyvä valinta?
- Pääsevätkö asiakkaat mukaan kehittämään palveluita?
- Pystymmekö säilyttämään omavaraisuuden, jolla varmistamme tarvittavat palvelut kaikissa tilanteissa?

Visiot vuodelle 2040

Kestävä, puhdas ja ekologinen arki

- Kestävä kulutus ja ekologinen elämäntapa ovat osa arkea
- Puhdasta ruokaa saadaan läheltä, lähipalvelut toimivat
- Energiaa tuotetaan ja käytetään ekologisesti

Laadukkaat palvelut yhteistyöllä

- Laadukkaiden palvelujen saatavuus eri alueilla ja erilaisilla ihmisillä on turvattu, monikulttuurisuus on arkea
- Palvelut tuotetaan yhteistyössä julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa – asiakkaat ovat mukana kehittämässä palveluita

Teknologia on hyvä renki

- Teknologia palvelee ihmisen arkea
- Uudenlaisia palveluita ja uudenlaisia tapoja toimia
- Teknologia- ja palvelualojen yhteistyö tuottavat teknologisia innovaatioita

Polkuja visioihin

2016

- Kuluttajat järjestäytyvät osuuskunniksi
- Kunnat edistävät hankinnoillaan lähiruokatuotantoa
- Lähidemokratiaa ja –palveluita vahvistetaan
- Sähköiset työvälineet otetaan laajasti käyttöön palveluissa
- Yhteinen suunnitelma metropolialueen maahanmuuttajaväestön kotouttamiseen
- Energian tuotannon ratkaisujen integrointi osaksi arkkitehtuuria ja rakennussuunnittelua

2020

- Osuuskunnat järjestävät elintarvikkeille sujuvan ketjun tuottajilta kuluttajille
- Poliittisen toiminnan rinnalle yhteisöllinen toiminta, popup-vaikuttaminen
- Keskusten elinvoiman tarkastelut ja profilointi
- Kestävän kausi- ja loma-asumisen haasteisiin vastaaminen ja potentiaalien hyödyntäminen
- Julkiset hankinnat painottavat paikallisuutta: lähiruoka, lähenergia, lähipalvelut

2030

- Tekniset alustat mahdollistavat laajamittaiset suorat tilaukset tuottajilta
- Poliittinen ja yhteisöllinen toiminta sekoittuvat keskenään
- Toisiaan täydentävät keskuksien muodostavat metropolin palveluverkoston
- Lähipalveluyrityskanta vakiintunut, löydetty kannattavat mallit eri sektoreiden väliseen yhteistyöhön

liite 2. Yhteiset ohjelmat ja hankkeet teemoittain

TEEMAT	OHJELMAT/ HANKKEET				
	LUONNONVAROJEN KESTÄVÄ HYÖDYNTÄMINEN	KESTÄVÄ ELÄMÄNTAPA ERI ALUEVYÖHYKKEILLÄ	SUJUVAT JA ÄLYKKÄÄT MATKAKETJUT	CLEANTECH-KLUSTERIN LIIKETOIMINTA-OHJELMA	VENÄJÄN OSAAMISEN JA LIIKETOIMINNAN OHJELMA
1 KULKU JA PÄÄSY		-Työnteon, asumisen ja vapaa-ajan yhtenäinen metropolialue on olemassa -Yhtenäinen joukkoliikenteen lippujärjestelmä on käytössä -Sujuvat etätyön mahdollistavat tietoliikenneyhteydet on toteutettu kattavasti -Etätyöpisteitä toteutettu lähellä asuinalueita	-Saavutettavuus matkaketjujen avainsana, sen parantamisessa on otettu huomioon julkinen liikenne, yksityisautoilu, kevyen liikenteen muodot sekä tietoliikenne -Itä-Länsi- ja Etelä-Pohjois-suuntaisten kehityskäytävien luominen -Liityntäpysäköintipaikkoja lisätään		-Laajan metropolialueen sijainti Itämeren alueella ja Pietarin suhteen on hyödynnetty -Kansallinen ja kansainvälinen solmukohta -Lentorata, nopea itärata, Rail Baltica tarjoavat nopeita kansainvälisiä yhteyksiä
2 VÄKI JA ELINKAARI		-Verkossa tapahtuva vuorovaikutus luo uusia oivalluksia asukkaille, tuo laadukasta elämää -Kansalaisten ja päättäjien verkkopohjaisen vuorovaikutuksen vakiintuminen -Julkinen & yksityinen ylläpitää yhteistoimin kattavaa perusturvaverkkoa			-Monikulttuurisuus arkipäivää -Monikulttuurisuuden hallinta – ”Heimojen kohtaaminen” ym. kampanjat
3 KASVU JA KARISMA	-Kestävä kasvu ymmärretään taloudellisen ja sosiaalisen kasvun kautta sekä ympäristönäkökulmat huomioon ottaen -Maakuntien päätös kestävän kasvun periaatteesta ja sen tulkinnaista	-Olemassa olevien rakenteiden kuten yritysten, liikenneväylien ja asuntojen hyödyntäminen kasvun luomisessa -Sähköiset työvälineet kaikkiin palveluihin ja muille aloille -Etelä-Suomen aluerakennetta eheytetään tiivistämällä nykyisiä keskuksia ja rakentamalla uudet raideliikenteen varrelle	-Sujuva raideliikenne Viroon ja Keski-Eurooppaan -Nopea raideliikenne Moskovaan ja Pekingiin -Viisumivapaa liikkuminen Suomen ja Venäjän välillä -Monikeskuksinen kasvu, koskee sekä kaupunkia että maaseutukeskuksia	-Helppo toimintaympäristö kansallisille ja kansainvälisille yrityksille; investointeja ulkomailta	-Kansainvälinen osaaminen laajassa mitassa: Venäjän kaupan ja osaamisen klusteri, Aasiaan suuntautuvan tiedonvaihdon väylä -Venäläisiä asiantuntijoita kehittämisen organisaatioihin
4 KAUPUNGIT JA MAA-SEUTU	-Lähiuotannon mahdollisuudet hyödynnetään; ruoan tuotanto, energian tuotanto -Koko yhteistoiminta-alueen kattava viherrakennestrategia; sisältää kulttuuri-maisemat, maa- ja metsätalousalueet sekä hiljaiset alueet	-Tietoliikenneyhteydet; laajakaistayhteydet (valokuitu) koko yhteistoiminta-alueen kattavia -Uusi kaavaväline maaseutualueiden kehittämiseen -”Maalta kaupunkiin, kaupunkista maalle” –vuorovaikutuksen parantaminen			-Verkostoidutaan kansainvälisesti ja myös omalla alueella

5 TAHOT JA TEOT	-Toteutus projektein, tavoitteiden edellyttämällä kokoonpanoilla julkisen, yksityisten, kolmannen sektorin toimijoiden kesken	-Tulevaisuustyön jatkaminen laajan metropolialueen yhteisellä alustalla -Digitaalinen saavutettavuus: verkko-yhteydet, virtuaaliset työalustat ja –verkot, kehittyvät viestintävälineet -Maankäytön ja liikenteen suunnittelu tavoitteista käsin ("PEMAL") -Virtuaaliset verkostoalustat arkipäivää	-Fyysinen saavutettavuus: liikenne, kohtauspaikat -Osallistumisen ja verkko-osaamisen käyttöönotto	-Cleantech-klusterin vahvistaminen; tutkimus-laitokset, yritykset, maakunnan liitot -Globaalit uhat/muutokset mahdollisuuksiksi; Etelä-Suomi tunnetaan maailman edistyneimmän ympäristötekniikan alueena	-Panokset kansainvälisten opiskelijoiden ja työvoiman lisäämiseksi (olosuhteet ja palvelut, kulttuurien ymmärrys, venäjänkielen taito) -Tiivis vuorovaikutus ja yhteydet Pietarin, Itämeren ja Euroopan alueille
6 OPPI JA OSAAMINEN		-Laadukas perusopetus ja varhaiskasvatus luovat kestävä pohjan kasvaville kansalaisille -Työ- ja oppimisympäristöt ovat limittyneet mm. etäopiskelun kautta -Monialaisella koulutuksella vastataan joustavasti työelämän muuttuviin tarpeisiin	-ICT yhdistetään entistä laajemmin ja luovemmin muihin aloihin työelämässä		-Ikääntymisen ja huoltosuhteen heikkenemisen takia tarvitaan työvoimaa muualta -Osaamista kehitetään maailmanlaajuisissa työ- ja oppimisverkostoissa, virtuaalisesti ja paikallisesti
7 ARKI JA ASUMINEN	-Uudet kestävät teemat kaavoitukseen: lähenergia, lähiluonto, lähityö ja yhteisöllisyys -Hiilineutraalin pilotti-alueiden toteutuminen ja seuranta	-Kestävä elämäntapa toteutuu eri tavoin aluetyypologian eri vyöhykkeillä -Eri vyöhykkeille luodaan omat kestävä elämäntavan visiot, mittarit ja toteutuskeinot -Henkilökohtaiset hiilikortit käyttöön; esim. joukkoliikennelipuista saa alennusta tuottamalla energiaa yhteiseen verkkoon -Yhteiset yleiskaavat, kuntayhteistyö, metropolihallinto -Kaupungit tiivistyvät ja monipuolistuvat joukkoliikenteen ääreen	-Olemassa olevan infran parempi hyödyntäminen -Matkaketjuihin on yhdistetty erilaisia palveluita, joiden avulla matkan hyödyt lisääntyvät ja liikkumisen tarve vähenee -Kevyen liikenteen painotus näkyy seuraavassa liikennepoliittisessa selonteossa; mukana ovat kaikki kevyen liikenteen hankkeet kolmesta maakunnasta -Työnteon ja asioinnin aikataulujen porrastaminen lisäämään arjen sujuvuutta -Laajan metropolialueen kattava älykäs liikkumisjärjestelmä	-Laaditaan mittareita kuten hiilijalanjälkilaskurit käytettäväksi asuinpaikan valinnassa, talon rakentamisessa, kulutuksen arvioinnissa jne. -Sähköautoilun ja yhteiskäyttöautoilun tukeminen verotuksella sekä laajalla ja tyylikkäällä sähköautojen latausverkostolla	
8 ENERGIA JA YMPÄRISTÖ	-Älykkäät energiaverkot mahdollistavat pienenergiatuotannon ja plusenergiatalot -Uusiutuvien energiamuotojen kehitys on edennyt pitkälle ja ekologiset ratkaisut kuten älykkäät, energiaa tuottavat julkisivut ja katot ovat taloudellisesti ja esteettisesti houkuttelevia	-Yhteisen suunnittelun kohteeksi maankäytön, asumisen ja liikenteen lisäksi palvelut, työpaikat ja vapaa-ajan liikkuminen -Joustavat työnteon mallit ja lähityö laajasti käytössä -Ihmiset ovat löytäneet mielekkään elämäntavan lähiympäristöstään; Omavarainen, hajautettu ja uusiutuva energian tuotanto	-Liikkuminen ekologisille tulevaisuuden keinoilla -Julkisen liikenteen ja vähäpäästöisten autojen käyttäjille etuoikeuksia	-Cleantech-liiketoiminnan kasvu ja kasvua tukeva poliittinen ohjaus on vahvistunut, seurauksena cleantech-alan vahva markkina- ja pilottialue Etelä-Suomeen	
9 KAUPPA JA PALVELUT	-Energiantuotannon integrointi osaksi arkkitehtuuria ja rakennussuunnittelua -Energiaa tuotetaan ja käytetään ekologisesti	-Sähköiset työvälineet otetaan laajasti käyttöön -Lähi-demokratia voimistuu -Poliittisen toiminnan rinnalle "popup"-vaikuttaminen -Keskusten elinvoiman tarkastelut ja profilointi -Palvelut tuotetaan yhteistyössä julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa, asiakkaat mukana kehittämässä			-Yhteinen suunnitelma metropolialueen maahanmuuttajaväestön kotouttamiseen

liite 3. Yhteiset ohjelmat ja hankkeet toimenpiteittäin

	OHJELMAT/ HANKKEET				
	LUONNONVAROJEN KESTÄVÄ HYÖDYNTÄMINEN	KESTÄVÄ ELÄMÄNTAPA ERI ALUEVYÖHYKKEILLÄ	SUJUVAT JA ÄLYKKÄÄT MATKAKETJUT	CLEANTECH –KLUSTERIN LIIKETOIMINTA-OHJELMA	VENÄJÄN OSAAMISEN JA LIIKETOIMINNAN OHJELMA
IDEA	-Energia sekä muut luonnonvarat (metsät, pellot, vedet, kiviaines) ja niiden käyttö eivät aina sijaitse samassa maakunnassa, sen vuoksi niitä tulisi tarkastella koko laajan metropolialueen puitteissa	-Kestävän elämäntavan visiot, kriteerit, keinot ja mittarit -Laaja metropolialue tarjoaa mahdollisuuden etsiä ratkaisua jatkuvasti esillä olevaan ja useimpia alueita koskevaan kaupunkien ja maaseudun kehittämisen ehtoihin ja painotuksiin. -Kaupunkien ja maaseudun kysymys on paitsi aluesidon nainen, myös mentaalinen ja voimakkaasti ihmisten mieliin liittyvä.	-Saavutettavuus on tärkeä kilpailutekijä ja merkittävä tekijä kestävän kasvun ja sujuvan arjen kannalta. -Suomi on Keski-Euroopasta katsoen saarella, kaukana ja syrjässä. -Laaja metropolialue on Suomesta katsoen kaiken keskellä, kansainväliset väylät kulkevat alueen halki. -Vuonna 2040 ihmisten, tavaroiden, palveluiden, tiedon, energia ja muiden kehitykselle tärkeiden asioiden täytyy olla helposti, nopeasti, edullisesti ja ympäristöystävällisesti saavutettavissa.	-Meneillään olevan OSKE-kauden aikana Cleantech-sektorin laajuus ja tärkeys on kasvanut ja kasvun ennakoidaan jatkuvan myös tulevina vuosina. Etelä-Suomen toimijat ovat tehneet hyvää yhteistyötä Cleantech -klusterin johtamisessa ja kehittämisessä.	-Kolmen maakunnan yhteinen ohjelma, tavoitteena parantaa osaamista ja erityisesti matkailijoiden tarvitsemia palveluita sekä lisätä business to business –yhteistyötä, erityisenä kohde-ryhmänä nuorten ”startup” –yritykset.
NÄKÖKULMIA		-Kaupunkien ja maaseudun välistä keskustelua käydään toisaalta – toisaalta asetelmista. Tyypillistä keskustelulle on rakentamisen tiheys, maaseutukuntien ja kehyskuntien asukasmäärän kasvu ja liikenteen lisääntyminen, uuden rakentamisen keskittäminen, yhdyskuntarakenteen tiivistäminen, hajakarakentamisen hillitseminen. -Toinen lähestyminen on maaseudun näkökulmasta, jolloin elämäntavan ja elinympäristön lisäksi esillä ovat esimerkiksi kysymykset lähiruoan tuotannon ja suosion lisääntymisestä, paikallisesta, pieni-muotoisesta energian tuotannosta ja etätyön mahdollistavista tietoliikenneyhteyksistä	-Tarkastelun kohteena ovat julkisen liikenteen, yksityisautoilun, kevyen liikenteen sekä tietoliikenteen trendit ja tarpeet sekä uusien, innovatiivisten matkakettujen kehittäminen. -Tavoitteena on rakentaa resurssitehokas järjestelmä tavaroiden ja ihmisten liikkumista varten sekä luoda infrastruktuuri informaation ja tiedon vaivatonta siirtymistä sekä ihmisten ja organisaatioiden vuorovaikutusta varten -Liikkumiseen ja liikumismuotoihin tulee vaikuttaa julkisilla valinnoilla, ohjauksella ja lainsäädännöllä -Erylistä huomiota tulee kiinnittää julkisen liikenteen, etenkin rataverkoston suunnitteluun, tavaroiden ja palvelujen saavutettavuuteen sekä kansallisen ja kansainvälisen saavutettavuuden solmukohtiin.	-Klusterin tulevan menestyksen kannalta on erittäin tärkeää että Etelä-Suomen yhteistoimintalue kokonaisuudessaan tukee ja toteuttaa Cleantech -sektorin kasvua ja menestystä.	-Ohjelmassa voitaisiin toteuttaa esimerkiksi työpajoissa esille tulleita toimenpiteitä kuten suomalais-venäläisen yrityscaragen toteuttaminen teknologia-keskusten, korkeakoulujen ja kaupunkien yhteistyönä, venäläisten asiantuntijoiden käyttö suomalaisten kehittämisorganisaatioiden toiminnassa, arktisen osaamisen ja pohjoisen ulottuvuuden mahdollisuuksien hyödyntäminen suomalais-venäläisellä yhteistyöllä, kansainvälisten osaajien asettumisen helpottaminen sekä kielitaidon ja kulttuurin tuntemuksen systemaattinen ja pitkäjänteinen parantaminen

TOIMEN- PITEITÄ	-On tarpeellista tarkentaa tavoitteita ja parantaa osahankkeiden tunnistamista ja yhteisiä selvitys- ja karttoitustöitä mm. bioenergia-varojen, metsävarojen ja turpeen osalta -On tarpeellista tunnistaa ja kehittää logistisia ketjuja, esim. puuhakkeen osalta -Hyvä esimerkki on kolmen maakunnan yhteistyönä hankkeistettu Vedet-projekti.	-Asukasmäärien perusteella laaditussa kartassa Etelä-Suomen yhteistoiminta-alue näyttäytyy lähes kokonaisuudessaan kaupunkina, kaupunkiseutuna tai kaupunkien läheisenä maaseutuna -Se olisi erinomainen alue tarttua kysymykseen tavoitteena saavuttaa win-win tilanne kaupunki-seutujen ja ympäröivän maaseudun kesken. -Ohjelmassa voitaisiin toteuttaa esimerkiksi työssä ideoituja toimenpiteitä: kestävän elämäntavan kriteerien määrittely erityyppisillä aluevyöhykkeillä, hiilijalanjälkilaskurit asuinpaikan valinnassa, alueellinen viher-rakennestrategia, hiilivapaa pilottialueet ja älykäs lähi-logistiikka	-Ohjelmakokonaisuuden suunnittelu sekä -Tulevaisuustarkastelussa ideoitujen toimenpiteiden kuten yhtenäisen joukkoliikenteen lippujärjestelmä, älykäs laajan metropolialueen kattava liikkumisjärjestelmä ja etätöiden mahdollistavat tietoliikenneyhteydet, suunnittelu ja toteuttaminen.	-Ohjelmassa voitaisiin toteuttaa esimerkiksi työpaikoissa ideoituja toimenpiteitä kuten cleantech-alan markkina- ja pilottialueet sekä kansallisen cleantech –klusterin suunnitelman toimenpiteitä	-Ohjelma vaatii huolellisen suunnittelun, jonka alkuvaiheessa tehdään rajaukset mm. toimialojen ja toimintamuotojen osalta, sovitaan työnjaosta toimijoiden kesken Suomessa ja asetetaan yhteiset tavoitteet yhteistyökumppaneiden kanssa
----------------------------	--	---	---	---	--

liite 4. Kertomus verkkosivuston ja joukkoistamisen opeista Tulevaisuustarkastelussa

Siivet ja juuret

LAAJAN METROPOLIALUEEN TULEVAISUUSTARKASTELU

Laajan metropolialueen siivet tehtiin yhdessä
– Kertomus verkkosivuston ja joukkoistamisen opeista Siivet ja juuret -työssä

Sisältö

1. Verkkosivusto – tiedon kokoaja, kertoja ja keskusteluttaja

- 1.1 Oppeja ja onnistumisia sivustotyöskentelystä
 - Sivusto viestintäkanavana – miten ihmeessä näin ei ole tehty aina?
- 1.2 Äänestys visioiden luonnoksista toimi

2. Liikkumisen joukkoistamispilotti

- 2.1 Keskustelua käytiin liikkumisen välineistä ja tavoista
- 2.2 Kokemuksia verkkotyöskentelystä kansalaisten kanssa
- 2.3 Havaintoja joukkoistamisesta menetelmänä
 - Alkuinnostus osallistua rakentui vaikuttamisen mahdollisuudesta
 - Verkkosivuston osallistumisen kynnys on edelleen olemassa
 - Äänestys madalsi osallistumisen kynnystä
 - Elämäkokemus laajentaa perspektiiviä ja nostaa ideat siiville
 - Mikä sitten on sitoutuneen osallisuuden resepti?

3. Saatteita tuleville verkkovuorovaikutuksen suunnittelijoille

1. Verkkosivusto – tiedon kokoaja, kertoja ja keskusteluttaja

Kolmen maakunnan yhteistyölle ei ole aikaisemmin ollut yhteistä työalustaa verkossa. Nyt historian ensimmäiselle tulevaisuustarkastelulle oli perusteltua rakentaa verkkosivusto kokoamaan sekä alueen toimijat että työn aineistot yhteen paikkaan. Sivustosta haluttiin heti alusta alkaen mahdollisimman vuorovaikutteinen ja se päätettiin rakentaa blogimaiseksi. Vapaan lähdekoodin Wordpress-julkaisujärjestelmä tarjosi työalustan, jota kehitettiin ja jonne lisättiin työn edetessä vuorovaikutusominaisuuksia.

Verkkosivustolla www.etelasuomentulevaisuus.net olemme kertoneet työn etenemisestä ja tarjonneet aineksia keskustelun ja suunnittelun tueksi. Toivotimme tervetulleeksi niin yhteistyökumppanimme, päättäjät kuin kaikki tulevaisuuden suuntaamisesta kiinnostuneet. Neljän kuukauden (9/2012-1/2013) aikana sivustolle kertyikin yli 12 000 käyntiä. Toivoimme sivuston helpottavan projektimme seuraamista työpajojen ulkopuolel-la ja mahdollistavan osallistumisen useissa työstämisen vaiheissa. Sivustolla oli syksyn aikana useita tehtäviä:

- Kertoa perusasiat projektista ja osallistumisen mahdollisuuksista (omilla välilehdillään)
- Juontaa työn kulkua sekä kertoa uusimmista tapahtumista ja meneillään olevasta vaiheesta. (postaukset juontajatyöliin, mm. kuvat työpajoista)

- Nostaa käsiteltäviä aihepiirejä keskusteluun ja tuoda aineksia keskustelun tueksi (asiantuntijakirjoituksia postauksina ja tietoa kiinnostavista aineistoista)
- Mahdollistaa keskustelu ja kommentointi käsiteltävistä aiheista (mitä tahansa kirjoitusta ja muiden kommentteja sai kommentoida omalla nimellä, nimimerkillä tai nimettömästi palautelomakkeella pelkästään sivuston tekijöille)
- Esitellä valmistuvia aineistoja ja työstää niitä eteenpäin yhdessä eli tehdä suunnittelua aidon avoimesti. (visioiden luonnokset olivat esillä kaksi kertaa; ensimmäisessä vaiheessa niihin sai esittää parannusehdotuksia, toisessa osallistua painopisteiden valintaan äänestämällä tärkeimpiä visioita).
- Viestiä blogeille ominaiseen, epävirallisempaan, tyyliin: ajankohtaisuus, vapaamuotoisempi kirjoitustyyli, linkitykset, kuvallisuus (videot, kuvakarusellit, diaupotukset), kommentointimahdollisuus, tunnisteet (=avainsanat) Lisäksi gadgeteja eli erilaisia palikoita kuten sisällysluettelo, sanapilvi, suosituimmat artikkelit, kuvakarusellit, videoliitännäiset, upotetut diaesitykset jne.
- Työstää projektin aikana esiin nousseita, liikkumistottumuksia koskevaa, aihetta syvällisemmin yhdessä kansalais-, päättäjä- ja asiantuntijaryhmien kanssa (liikkuminen–joukkoistamispilotti) sekä saada samalla kokemuksia joukkoistamisesta tiedon keräämisen ja jalostamisen menetelmänä.

1.1 Oppeja ja onnistumisia sivustotyöskentelystä

Sivusto viestintäkanavana – miten ihmeessä näin ei ole tehty aina?

Yleisesti ottaen sivusto on saanut suuresti kiitosta viestintäkanavana ja tämän kaltaiset alustat nähdään tulevaisuudessa itsestään selvinä projektien avoimuutta lisäävinä välineinä. Työn myötä osoittautui, että sivuston kautta työtä oli seurannut laajalti myös muut kuin työpajoihin osallistuneet ja aktiivisimmat tuntuivat olevan hyvinkin tiiviisti työstä perillä.

Siivet ja juuret -työn vahvuuksiksi laskettakoon varsin laaja vuorovaikutuksen, työpajamenetelmien, työpajojen fasilitoinnin, viestinnän, sosiaalisen median ja visualisoinnin osaajien joukko, joiden myötä nopealla aikataululla edenneelle projektille saatiin heti näkyvyyttä, yhdessä tekemisen henki, tarkoitukseen sopivat viestintäkanavat sekä uskottava ja raikas ilme.

Kolmen maakunnan yhteinen alusta ja selvä verkko-osoite osoittautuivat hyväksi valinnaksi. Muutoinkin sivusto koettiin erinomaiseksi, joskin ajoittain työlääksi viestintävälineeksi. Työn aikainen avoimuus ja keskeneräisen aineiston julkaisu on vielä uusi toimintatapa ja herätti myös sisäistä keskustelua. Samaten asiantuntijoiden spontaanin ja vapaamuotoisemman kirjoittamisen kynnys koettiin vielä varsin korkeaksi.

1.2 Äänestys visioiden luonnoksista toimi

Syksyn aikana tuotettujen visioiden työstämiseksi niiden luonnokset esiteltiin sivustolla kahteen kertaan, jolloin niihin sai esittää parannusehdotuksia kommentein. Painopisteiden löytämiseksi toisen esillä olon aikaan julkaistiin ns. äänestys, jossa kukin sai valita viisi laajan metropolialueen tärkeintä visiota. Äänestykset olivat samansisältöisiä kuin päättäjiltä työpajoissa tarroin kysytyt priorisoinnit. Äänestysten tavoitteena oli madaltaa osallistumisen kynnystä, herättää aiheesta keskustelua sekä saada suuntaa painopisteiden valinnalle. Sadat valintaklikkaukset osoittivat äänestyksen yhdeksi hyväksi tavaksi koota ihmisten näkemyksiä ja saada karkea arvio mielipiteiden jakautumisesta.

Äänestysten kautta saatiin erinomaisesti kuvaa siitä, millaisia asioita maakunnan tulevaisuudessa ja yhteistyössä pidetään tärkeänä. Nimettömästi äänestäminen osoittautui selvästi suosituimmaksi, kuin omalla nimellä tapahtuva kirjallinen ja omasanainen kommentointi.

Äänestystulosten reaaliaikaista julkisuutta kiiteltiin, sillä se toi lisäksiinnostusta asiaan ja vauhtia keskusteluun. Jatkotoiveena puolestaan esitettiin tausta-aineiston ja äänestysten parempaa kytkemistä toisiinsa sekä visuaalisesti ja toiminnallisesti laadukkaampaa työkalua.

2. Liikkumisen joukkoistamispilotti

Kansalaisten arjen kokemukset ovat tärkeitä kun suunnitellaan tulevaisuutta. Siivet ja juuret työssä halusimme kuunnella ihmisiä ja käsitellä työssä esiin nousseita, liikkumisteemaa arjen ja kansalaisten kokemusten tasolla. Halusimme päästä kiinni siihen, mitkä asiat vaikuttavat ihmisten liikkumisvalintoihin ja millä edellytyksillä näihin tottumuksiin olisi saatavissa muutosta.

Mukaan olimme kutsuneet erilaisia ihmisryhmiä, jotka kertoivat kokemuksia ja näkemyksiä omasta elämästään. Samalla kartutimme omaa osaamistamme ja pilotoimme verkossa työskentelyn menetelmiä, hienommin sanottuna joukkoistamista.

Kukin ryhmä perehdytettiin tehtävään erikseen. Suljettujen ja pysyvien ryhmien kanssa saatoimme työstää asioita useissa vaiheissa ja keskustelun kynnyks säilyi matalana. Tehtävät olivat aiheiltaan ja kestoltaan rajattuja, jotta yhteen teemaan voitiin pureutua tiiviimmin ja keskustelua pystyttiin vaiheistamaan.

Kansalaisäänien lisäksi olimme kutsuneet mukaan myös päättäjiä ja asiantuntijoita. Heidän kokemuksiaan toivoimme siitä, millä tavalla verkkokeskustelu toimisi suunnitelman työstämisessä ja esimerkiksi konkreettisten toimenpiteiden miettimisessä.

Kullekin ryhmälle luotiin oma sivu. Ensimmäisessä vaiheessa osallistujat kertoivat omista kokemuksistaan ja näkemyksistään äänestämällä ja äänestyksen tuloksia yhteisessä keskustelussa vertailemalla ja asiaa muuten analysoimalla. Seuraavassa vaiheessa syvennyttiin ensimmäisen vaiheen aikana keskeiseksi nousseisiin kävelykaupunki ja arjen sujuvuus-teemoihin kaikkien ryhmien yhteisellä keskustelulla.

1. vaiheessa (17.10-30.11) keskustelua käytiin ryhmittäin liikkumisen nykyisistä tottumuksista ja niiden taustasyistä. Lisäksi keskusteltiin tulevaisuuden liikkumisvalinnoista ja niihin vaikuttavista tekijöistä.

- Sibelius -lukio, Helsinki
- Eläkeläisneuvosto, Järvenpää
- Kaupunginhallitus, Orimattila
- Liikenteen asiantuntijaryhmät (Päijät-Häme, Uusimaa ja Häme)

2. vaiheessa (21.11-30.11) ryhmät keskustelivat seuraavista aiheista:

- Yhteiskeskustelu kävelystä liikkumismuotona
- Yhteiskeskustelu unelmien kaupungista ja sujuvasta arjesta

2.1 Keskustelua käytiin liikkumisen välineistä ja tavoista

Tehtävässä haimme tarkempaa ymmärrystä siitä, millaisin tavoin ja välinein ihmiset arjessaan liikkuvat. Lisäksi haimme syvempää ymmärrystä siitä, millä perusteella kukin liikkumistapansa valitsee ja mitkä tekijät tapoja saattaisivat muuttaa.

Liikkumisen tarkemman käsittelyn ja siitä keskustelemisen tarve oli noussut esiin projektin kulku & pääsy -teeman työpajoissa. Liikkumisen tavat ja mahdollisuudet vaikuttavat ihmisten arjen sujuvuuteen, syntyvien kasvihuonepäästöjen määrään ja vaikkapa tavaraliikenteen toimivuuteen. Pilotissa keskusteluun nostettiin tämän yleisemmän tavoitteen ja kokonaisuuden sellainen osa, johon kansalaisten arjen kokemukset toivat lisäymmärrystä. Keskusteluun nostettiin mm. seuraavia kysymyksiä:

- Mitkä ovat merkittävimmät esteet polkupyörän käytölle päivittäisillä matkoillasi?
- Kuinka lähellä päivittäistavarakaupan tulisi olla, jotta menisit sinne kävellen?
- Millä etäisyydellä kodistasi olevat kohteet mielestäsi pitäisi olla, että olisit valmis kulkemaan niihin päivittäin henkilöautolla/polkupyörällä/kävellen?
- Mitkä asiat koet vaikeimmiksi, kun matkustat vieraalla alueella joukkoliikenteellä?
- Millaisen ostoksen voisit tehdä verkkokaupassa? Edellyttääkö ostaminen silti tavaran näkemistä kaupassa tai tuttavalla ennen kuin ostat sen verkkokaupasta?

Keskustelijat saattoivat kommentoida myös toistensa vastauksia ja liikennesuunnittelijat esittävät tarvittaessa lisäkysymyksiä.

2.2 Kokemuksia verkkotyöskentelystä kansalaisten kanssa

Keskusteluryhmien aktiivisuus vaihteli, minkä vuoksi aiheita käsiteltiin eri ryhmissä hyvin eri tavalla. Ryhmien yhteisenä näkemyksenä oli, että kulkumuodot muuttuvat nykyistä ympäristöystävällisemmiksi, kun kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen osuudet omista matkoista lisääntyvät. Nuorten keskustelijoiden ryhmissä oltiin kuitenkin varovaisempia ja huomioitiin myös, että nuorissa ikäryhmissä halua käyttää henkilöautoa nykyistä useammallakin matkoilla olisi, jos varallisuus ei olisi rajoitteena.

Ikäluokittain keskustelijat erottuvita selvästi siten, että vanhemmat olettivat muutosten olevan suurempia kuin mitä nuorimmat ennakoivat. Sen sijaan kaikissa ryhmissä nousi esiin luottamus siihen, että tulevaisuus voi tuoda tullessaan täysin uudenlaisia kulkuneuvoja nykyisten rinnalle. Eniten tarvetta koettiin olevan muutaman kilometrin mittaisille matkoille soveltuvalla, henkilöautoa kevyemmällä, kulkuneuvolla.

Jotta liikennejärjestelmä voisi vastata tulevaisuuden tarpeisiin, koettiin tärkeäksi laajentaa joukkoliikenteen ja erityisesti raideliikenteen verkostoa. Nykyisten raideliikennemuotojen rinnalle tulisi kehittää kevyempi raideliikenteen muoto, joka olisi taloudellisesti mahdollista toteuttaa myös metrojen ja junaratojen ulkopuoliselle alueelle. Bussiliikenteen houkuttelevuutta vaikuttaisi lisäävän erityisesti matkojen nopeutuminen.

Paikallisessa liikkumisessa pohdittiin kävelyn ja pyöräilyn mahdollisuuksia kulkumuotoja palveluiden sijoittumisen ja yhdyskuntarakenteen näkökulmasta. Välimatkojen vaikutus koettiin suureksi kulkumuodon valintaan vaikuttavaksi tekijäksi. Kävellessä ja pyöräillä ollen valmiita tekemään nykyisessä ympäristössä vain hyvin lyhyitä matkoja. Ympäristön viihtyisyyttä ja turvallisuutta parantamalla olisi mahdollista hiukan laajentaa aluetta, jolla kävely ja pyöräily ovat houkuttelevia kulkumuotoja, mutta sen vaikutuksia ei koettu merkittäviksi.

2.3 Havaintoja joukkoistamisesta menetelmänä

Alkuinnostus osallistua rakentui vaikuttamisen mahdollisuudesta

Kukin joukkoistamiseen osallistunut ryhmä perehdyttiin tehtävään kasvokkain. Järvenpään eläkeläisneuvosto kokoontui varta vasten ja muille asioita esiteltiin osana kunkin ryhmän muuta kokousohjelmaa. Koulutukseen osallistuneiden alkumotivaatio paistoi niin sanoista kuin ennakkokyselyiden vastauksista. Kansalaiset selvästikin pitivät tärkeänä, että erilaisia ihmisryhmiä kuullaan tulevaisuutta suunniteltaessa ja he ovat itse valmiita käyttämään aikaa yhteiseen hyvään. Harva enää ajattelee, että pelkkä demokraattinen välillinen kansanvalta riittää, vaan halutaan vaikuttaa myös itse ja suoraan.

Monissa perehdyttämistilanteista käynnistyi heti vilkas keskustelu myös itse aiheesta. Osallistumisen tärkeimpänä motivaationa mainittiin tunne todellisista vaikuttamisen mahdollisuuksista ja halu osallistua paremman tulevaisuuden tekemiseen. Näiden lisäksi Sibelius-lukion oppilailla motivaattoreina saattoi olla myös kurssiarvosana ja liikenneasiantuntijoita puolestaan kiinnosti seurata työtä myös menetelmän näkökulmasta. Päätäjien motivaatiolistalla oli myös vaikuttamisen mahdollisuus itselle tärkeään asiaan tai hankkeeseen sekä kansalaisten näkemysten kuuleminen ja seuraaminen.

Verkko-osallistumisen kynnyks on edelleen olemassa

Kukin neljästä ryhmästä lähti toimimaan, mutta niiden välinen aktiivisuus oli vaihtelevaa. Ryhmien toimintaan osallistui yhteensä parikymmentä aktiivista, jotka kertoivat näkemyksistään liikkumistottumuksista äänten ja kommenttien. Alkukankeuden jälkeen moni näihin suljettuihin ryhmäkeskusteluihin osallistujista jäi seuraamaan työtä kokonaisuutena, ja osallistui sivuston keskusteluun myös muutoin. Suurimpana kynnyksenä oli siis aloitus ja mielekäs kokemus siitä.

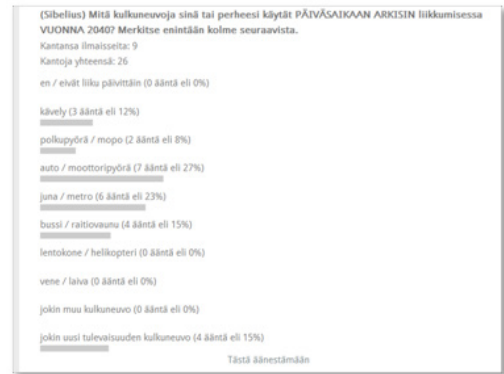
Kasvokkain pidettyjen esittelytilanteiden innostuksesta huolimatta kaikki perehdytetyt eivät koskaan käyneet sivustolla. Eläkeläisneuvoston väki totesi jo alkujaan, että jo tietokoneen avaamisen ja varsinkin verkko-osallistumisen kynnyks on todella korkea. Suunnitteilla ollut, mutta tilan puutteen vuoksi toteuttamatta jäänyt ATK-luokassa tapahtunut perehdytys ja yhteinen aloitus olisi saattanut madaltaa aloittamisen kynnystä.

Lukiolaisilla tekniikka ei tuntunut olevan ongelma ja moni osallistujista kirjautui tehtäväisivulle jo suoraan perehdytys-tilanteesta jaetusta flyerista löytyneen QR-koodin avulla. Samoin päättäjien aktiivisuus oli suurinta suoraan kokoustilasta, josta nettiäänestykseen osallistuminen ja verkkosivustoon tutustuminen onnistui monelta jo kokouksen aikana. Liikenteen asiantuntijat olivat kiinnostuneita menetelmän pilotoinnista, mutta ilmeisesti he eivät kokeneet kansalaisille suunnattuja kysymyksiä omikseen, vaan tutustuivat sivustoon sen laajemmin keskusteluihin osallistumatta.

Äänestys madalsi osallistumisen kynnystä

Kunkin ryhmän ensimmäisenä tehtävänä oli kertoa liikkumistottumuksistaan nyt sekä arvioida tulevaisuuden liikkumismuotojaan valitsemalla vaihtoehdoista. Osallistujat näkivät kaikkien vastausten jakauman ja keskustelua jatkettiin sen pohjalta.

Äänestykset osoittautuivat hyviksi osallistumisen kynnyksen madaltajiksi. Niihin osallistuttiin aktiivisemmin kuin tekstiä tuottamalla käytävään keskusteluun. Siltikin jokaisessa ryhmässä oli kävijöitä enemmän kuin äänestyksiin tai keskusteluun osallistuneita.

Elämäkokemus laajentaa perspektiiviä ja nostaa ideat siiville

Keskustelua käytiin laajimmin eläkeläisneuvoston ja lukiolaisten ryhmissä. Erityisesti nuoret osoittautuivat tottuneiksi kirjoittajiksi ja tuottivat hyvin analysoituja vastauksia ja näkemyksiä sekä kommentoivat toistensa kirjoituksia ja äänestysten tuloksia.

Kenties yllättäen eläkeläisneuvoston väki osoittautui kaikkein innovatiivisimmaksi ja näkemyksiltään laajimmaksi. Tarvemmin ajateltuna on luonnollista, että pidempi elämäkokemus tuo perspektiiviä siitä, kuinka asiat voivat ajan kuluessa muuttua suuresti. Näin myös usko tulevaisuuden muutoksiin vahvistuu ja elämän myötä karttuneet kokemukset ja havainnot voivat kiteytyä uusiksi innovaatioiksi.

Tulevaisuuden suuntia on haettu perinteisesti tulevilta sukupolvilta eli lapsilta. Tähän työhön osallistuneet lukiolaiset kertoivat ansiokkaasti ja analyttisesti näkemyksistään, mutta samalla myös siitä, kuinka vaikeaa on keksiä mitään muutosta nykyiseen. Nuorten näkemyksissä tulevaisuus ja liikkumistottumukset säilyivät kaikkein eniten nykyisen kaltaisena. Nuoren elämän aikana ei ole ehtinyt saada vielä kovinkaan laajalti tietoa vaihtoehdoista tai kokemusta maailman muuttamisesta, jolloin hyvän tulevaisuuden haaveista huolimatta vaihtoehtoja on vaikea keksiä.

Äänestystulosten perusteella liikenneasiantuntijat uskoivat laajimmin liikkumistottumusten muutokseen, joten tämän perusteella myös tieto lisää näkemysten laajuutta.

Mikä sitten on sitoutuneen osallisuuden resepti?

Esittelytilanteiden laajasta innostuksesta ja osallistumisen hengestä huolimatta kaikki perehdytetyt eivät koskaan löytäneet tietään verkkoon ja osalle käynti jäi yhteen kertaan. Sinällään tämä ei ole tavatonta, jos vertaa osallistumista esim. liikennetutkimuksiin, joihin vastaa keskimäärin n. 1/3 kutsutuista tai sosiaalisen median käytön tutkimuksiin, joiden mukaan käyttäjistä vain alle 10 % osallistuu aktiivisesti. Oli tehtävä kuinka kiinnostava tahansa, osalla raja tulee vastaan omassa arjen kiireessä tai verkko-osallistumisen kynnyksessä, mutta edelleen osaan voidaan vaikuttaa myös itse tehtävän kiinnostavuudella.

Omassa arviossamme totesimme jokaiselle ryhmälle pidetyn henkilökohtaisen perehdytyksen olleen tärkeä kannustin osallistumiseen. Ideaalitapauksissa tapaamisia olisi ollut useita ja asiaan olisi palattu vuoroin tapaamisissa, vuoroin keskustelua verkossa jatkaen. Tässä pilotissa ensimmäisen tapaamisen jälkeen nukku-maan jääneitä ei tavoitettu enää.

Jokaisen ryhmän oma, helpon salasanan takana oleva, sivu koettiin hyväksi valinnaksi, sillä se vahvasti mielikuvaa vain oman ryhmän työskentelystä ja sitä myöden liki jokainen osallistui keskusteluun omalla nimellään.

Tehtävän kesto oli tärkeää määritellä ja kertoa osallistujille. Tässä tapauksessa ensimmäinen vaihe kesti n. 2-3 viikkoa ryhmästä riippuen ja toinen vaihe reilun viikon. Pilotissa havaitsimme aktiivisimman osallistumisen ajoittuvan heti perehdytysten jälkeiseen aikaan. Vaiheittain etenevä työ voisi siis edetä varsin nopea-tempoisestikin. Erityisesti toiseen vaiheeseen oli vaikeampi saada osallisia enää mukaan, kun keskustelu oli jo tauonnut ensimmäisen vaiheen jälkeen.

Alkujaan osallistujat olivat vaikuttaneet motivoituneilta toisen vaiheen ryhmien yhteisiin keskusteluihin. Liikenneasiantun-

tijoita ja päättäjiä kiinnosti kansalaisten mielipiteet ja kansalaiset olivat otettuja mahdollisuudesta keskustella oikeiden liikenneasiantuntijoiden ja päättäjien kanssa.

Toisessa vaiheessa keskustelu oli edelleen suljetussa ryhmässä, mutta kuitenkin näiden toisilleen tuntemattomien ryhmien välillä. Tämä keskustelujoukon laajentuminen saattoi osaltaan lisätä osallistumisen kynnystä, mutta vaiheen vähäiseksi jäänyt osallistuminen ei todennäköisesti kuitenkaan johtunut itse asetelmasta vaan muista syistä. Osallistumisen ensimmäisestä vaiheesta oli kulunut jo hetken aikaa ja kenties jatkovaiheen tiedotus ja motivointi oli vähäisempää.

Havaintojamme alkuinnostuksen jälkeisistä tehtävään sitoutumista lisäävistä asioista

- Konkreettinen tehtävä, joka kytkeytyy ihmisen omaan kokemusmaailmaan ja preferensseihin.
- Perusteet sille, miksi juuri ko. ryhmä tai henkilö on tärkeä tässä työssä ja tehtävän tekijänä eli edustaako esim. jotain ryhmää tai näkemystä?
- Osoitus siitä, miten tehtävä ja osallistuminen vaikuttavat meneillään olevaan suunnitteluprosessiin.
- Henkilökohtainen motivointi sekä perehdytys osallistumisen käytäntöihin.
- Helposti lähestyttävä ja yksinkertainen tapa osallistua.
- Tehtävät omalla äidinkielellä, ohjeet äärimmäisen yksinkertaisia, teknisesti ja visuaalisesti helppo ja hahmotettava työalusta.
- Välikannustukset, muistutukset ja osallistava ilmapiiri
- Kannustusten ja motivoinnin koko ketju kunnossa esim. työalustan lisäksi asian aktiivista ja kannus-tavaa muistutusta sähköpostilistalla ja ryhmän muissa tapaamisissa.

3. Saatteita tuleville verkkovuorovaikutuksen suunnittelijoille

Hyvä viestintä- ja vuorovaikutussuunnitelma on kaiken A, yhteinen toteuttaminen O

Vuorovaikutus ja avoimuus lisäävät suunnitelmien uskottavuutta, luotettavuutta ja sitoutumista. Julkisella puolella avoin vuoropuhelu asiantuntijoiden, yhteistyötahojen ja kansalaisten kesken tullee korostumaan tulevaisuudessa entisestään. Sitä ennen...

- Asiantuntijoiden motivointi ja koulutus uudelleen, avoimempaan, työskentelytapaan. Kertominen myös valmistelussa olevista asioista, ei vain valmiiden tulosten raportointi.
- Yhtenäisen ja loogisen terminologian sopiminen heti aluksi esim. työn nimi, vaiheet, tavoitteet, brändinimet jne.
- Viestintäajan varaaminen kiinteäksi osaksi prosessia esim. työpajan purku muotoon, joka on suoraan laitettavissa verkkoon.
- Työsuunnitelman, työpajojen ja sähköisen viestinnän ja vuorovaikutuksen tiivis ja saumaton kytkeminen toisiinsa. Edellyttää hyvää sisäistä työnjakoa ja koordinoitua.
- Vuorovaikutuksen eri tapojen ja kanavien merkityksen avaaminen osallisille. Mikä on virallinen kanava ja mikä muuten vaan keskustelua? Esim. lausuntokierrosten korvautuminen vapaammalla vuorovaikutuksella on syytä tuoda selvästi esiin.

Vuorovaikutus- ja verkkoviestintätiimin roolit

- Projektin johtaminen ja kokonaisuuden hallinta sekä työn kytkeminen osaksi organisaation toimintaa
- Viestinnän osaaminen ja koordinointi: viestintäsuunnitelma, työnjako, erilaisten viestintäkanavien yhteensovittaminen, julkaisukalenterin suunnittelu, kirjoittajien ohjeistus ja kommentoijien aktivointi
- Joukkoistamisen osaaminen ja koordinointi: uuden toimintatavan sisäänajo, vuorovaikutuksen suunnittelu ja vaiheistus, suunnitelman ja toimintatapojen kehittäminen tilanteiden eläessä
- Teknisen alustan rakentaminen ja ylläpito
- Visuaalinen ilme: kokonaisuuden suunnittelu ja muu viestintää tukeva materiaali, kuten videot ja niiden editointi, kuvat, grafiikka ja visuaaliset elementit
- Substanssiasiantuntemus ja sisällöntuotanto eri aiheista
- Toimittaminen: tekstin ja muun aineiston muokkaus välineeseen ja tyyliin sopivaksi sekä esim. postausten ja sivujen kokonaisuudet kuvineen ym. elementteineen
- Moderointi: kommentteihin ja verkon muuhun vuorovaikutukseen reagointi, vastaukset ja niiden taustatietojen hankinta
- Markkinointi: markkinointimateriaali, oman sivuston mainostaminen esitteellä ja sähköisesti muilla sivuilla, sähköpostilistoilla, tilaisuuksissa jne.

Tekniikka käyttöön

Joukkoistamisen tueksi on olemassa lukuisia teknisiä sovelluksia ja niitä tarjoavia yrityksiä, jotka

- Helpottavat osallistumista (mm. tekninen helppous ja selkeys)
- Auttavat palautteen analysoinnissa ja jalostamisessa
- Tukevat syvempää yhdessä työskentelyä esim. asiantuntijaryhmissä aineiston työstämistä yhdessä
- Sovelluksia voivat olla esim. äänestykset, peukutukset, karttapohjaiset kommentoinnit ja ammattitasoiset videoinnit, yhteiskirjoitus tai vaiheittain etenevät kyselyt.

Joukkoistaminen sopii erityisesti

- Suunnitteluprosesseihin, joissa toteutus edellyttää toimijoiden myöhempää sitoutumista suunnitelmassa kirjattaviin tavoitteisiin.
- Ideointiin, kun halutaan uusia, tuoreita näkökulmia tietystä aiheesta.
- Työn arviointiin ja kommentointiin, kun halutaan aidosti altistaa suunnitelma tai sen osa kehittelylle.

ISBN 978-952-448-356-8

ISSN 1236-388X (pdf)

Uudenmaan liitto | Nylands förbund

Esterinportti 2 B | 00240 Helsinki
Estersporten 2 B | 00240 Helsingfors | Finland
puh. | tfn (09) 4767 411
toimisto@uudenmaanliitto.fi | www.uudenmaanliitto.fi